24րդ ՏԱՐԻ Թիւ 6408 — 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1907 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 6 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1325 — 19 Fevrier 1907 — 24me année № 6408

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ԱՐԵՒԵԼՔ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ 80 Դ.րշ.
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 25 Ֆրն.
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
20 հատ 1 ղրուշնոց փուլ
1 մետ.ի հատուով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ارهولك
درعلیه ده غلطه ده اره ولك غزته سی اداره خانه سی

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Ի.

Առանց սրտի դառնութեան չէ որ Մեծայարգ Տ. Թաթուլ Վանանդացի կուգայ մատնանշել կարգ մը լեզուական զեղծումներ որ կը գործուին, մեր աչքին առջեւ, ու կ'աճին կը բազմանան օր ըստ օրէ գրական հրապարակին վրայ. «տարօրինակութիւններ», «տգեղ» գրութիւններ, «նոզած հրէշական» ասութիւններ, հանդերձ սարօքն, առիթ առնելով սարքել բային պատահած դժբախտութենէն, որ մաղ մնաց իր գոյութիւնը վրայ տար... Բիւզանդիոնի մէջ սարքուած բանասիրութեամբ մը, — որուն գաղտնիքը սակայն անթափանցելի չերեւցաւ ինծի։ Ես ալ բանասիրական ասուլիսներէ կ'ախորժիմ, և գրական պայքարներէ ալ քիչ կը վախնամ, բաւական է որ համոզուած ըլլամ թէ ընթերցողը պիտի կրնայ օգտուիլ անոնցմով։ Բայց երբ գրական վէճի մը հեղինակը մասնագիտական դիտումներով, թոյլ կուտայ առաջադրուած գրական խնդիր մը ճիւղաւորել, ճապաղելու խեղաթիւրել, փոշի յաչս փչելու համար ընթերցողներուն, ես... իմ ընթերցողէս կ'ակնածիմ ու կը խնայեմ անկէ զրախօսութիւնը...։

* * *

Վասն զի իրօք զուր և վայրապար խօսած պիտի ըլլայի այնպիսի մէկուն՝ որ... ճապաղ ջուրի պղտոր հնարքներով կը փորձէ պղտորին մէջ ձուկ որսալ։ Մէկ օրինակ բաւական ըլլայ. կ'ըսէ ինծի թէ «Սար-ք մէկէ աւելի անգամներ անմուտ է հին մատենագրութեան մէջ», և Թովմայ Արծրունիէն վկայութիւն մը բերելով կ'ապացուցանէ բառին գոյութիւնը (տես Բիւզանդիոն, թիւ 3162)։ Բայց ե՞ս ի՞նչ ըսած էի սարք բառին համար, չկայ՝ չէ՞ տեսնուած ըսած էի մեր մատենագրութեան մէջ... Ես գրած էի (տես Արեւելք, թիւ 6392) թէ «սարք անեզական միայն կը գործածուի կազմուածք, գործիք նշանակութեամբ»։ Ցայտնի խեղաթիւրում մը չէ՞ այս, անպատշաճ չուկայականութիւն մը չէ՞ այս, Տէր Բիւզանդիոն, թէեւ ըլլայ արծաթազօծուած։ Այսպէս՝ բանասիրական ըլլալիք այն գրուածը ամբողջ մէկ ծայրէն միւսը, խեղաթիւրում էր պարզապէս։ Եւ Բիւզանդիոն, վէճին մէջ նետուելէ առաջ, անգամ մը ի նկատ առնելու էր ասպարէզը։ Ասոր համար յանձն չառի վիճաբանութիւնը շարունակել՝ նախ անոր համար որ խեղաթիւրող մըն է դիմացինս, և երկրորդ որ խնդիրը չարժեր ինքնին. սարքելի համար այսչափն անգամ շատ էր։ Ըսածս ըսի, և նշանախեցն իսկ փոփոխելու պէտք չեմ զգար։

Բայց Ձեր Յարգութեան հետ, Տ. Վանանդացի, պատիւ կը համարիմ կարծեաց փոխանակութիւն ունենալ Հայ լեզուի խնդիրներու վրայ, ինչպէս ամէն շատ տարիներ առաջ. վասն զի կը ճանչնամ ի Ձեզ ճշմարիտ բանասէր մը, ոչ հասարակ ոմն լեզուագէտ, և ոչ սովորական ոք հայերէնագէտ։ Դուք ալ այն Դպրոցին աշակերտներէն էք՝ որ ամէնէն ազնիւ ծառայութիւնը մատուցած է Հայ լեզուին, զոր, թերեւս գիտէք, ես ալ կը սիրեմ Ձեզի չափ։

«Լաւագոյն պիտի համարէի, կը գրէք, եթէ այս սարքել բային իբր արմատ նըկատուէր սարիք—շարք, շղթայ բառը»։ —Բանասէր մտքի դիտողութիւն մըն է՝ զոր կը յարգեմ, թէեւ ըլլայ ընդունակ նոր սրբագրութեանց ու լուսաւոր ապացուցութեանց։ Ես ալ կ'ուզեցնեմ ըսել Ձեզ՝ թէ սարքել նախ կրնայ ծագած ըլլալ, միշտ ժողովրդական կազմութեամբ, սար-ուքէն, սարքին գործիականէն, իբր սարուքն առնել ինչ, յարդարել, կազմել եւայլն, ուրն բնական օրմամբ՝ բայակերտ մասնիկին յաւելմամբը, այսինքն սարուք-ել=սարքել, բայց մինչեւ ցրաւական ապացուցութիւն բամբիս՝ կը շարունակեմ ընդունիլ սարքը իբր արմատ նոյն բային, սարքելի, —որուն հաստատութիւնը կրնանք սպասել ձեռնհասօրէն (քանի որ բառին կազմութիւնը բնիկ արեւելեան հայերէն է) Էջմիածնի կրօնական ամսաթերթէն կամ ծանօթ գրագէտ Տ. Աղան Բահնանայի բարեհաճութենէն։

Ձեր միւս լեզուական ընդհանուր գանգատներուն, արդարացի ձաղկումներուն և նշաւակութեանց՝ գիտէք որ համամիտ գտնուած եմ, թէ՛ առանձնակի տեսակցութեանց մէջ և թէ հրապարակաւ, ամէն առաջ, Արեւելքի ու Սուրհանդակի մէջ, քանի՛ քանի անգամներ։ Բայց ո՞վ է անսացողը։ Օրինակ իմն ծաղկապսակ, ծաղկեփունջ կամ ծաղկափունջ պէտք է ուղղագրել ըսի, և ոչ «ծաղկեպսակ, ծաղկեփունջ» սխալագրել։ Ո՞վ մտիկ ըրաւ. սկսեալ Հիւանդանոցի Դիւանատան քարտուղարներէն, —որոնք գուցէ հաշիւէ զատ ուրիշ բան չեն վարժուած մըշակել։ Այսօր ալ, à propos, գիտել տամ Ձեզ թէ ի՛նչ ըսել է փլուզում, որ ընդհանրացած է մեր բոլոր լրագրութեան մէջ, մինչդեռ պատմուածները փլուզումներ=փլցրներ չեն, այլ պարզապէս փլումներ=փլչիլներ, քանի որ թաղապետական հրամանով է որ շէնք մը կը փլուզանեն=կը փլցրնեն, և երկրաշարժէն կամ հնութենէն կրնայ փլչի միայն, փլում ըլլալ և ոչ փլուզում։ Անցեալներս առթիւ մը դիտել տուած էի գրագէտ-բանասէր Տ. Յ. Գ. Մ.ի՝ թէ գրաբար անունը ու վերջաւորով գրել ուղիղ չէր, և մէկ երկու խօսքով ջանացած էի բացատրել դիտածիս պատճառաբանութիւնը։ Բնական էր թէ կը սպասուէր իրմէ փոխադարձ պատճառաբանութիւն՝ յարդարացումն գրաբարի։ Ընենք թէ փոյթ չըլլար որ չհաճէր պատճառաբանել, քանի որ դիտողութեանս ճըշգութիւնը կարօտ չէր նոր ապացոյցի թէ գրաբառ գրելն էր ուղիղ. բայց ի՛նչ կ'ըսէք, բարեկամ, երբ քանի մը օր վերջը նոյն բանասէրը, նոր յօդուածի մը մէջ, — Մանզումէ, չեմ յիշեր թիւ քանի՛, — դարձեալ գրաբառ կը դրոշմէր։ Արդեօք այս անգամ ուղղագրակա՞ն վրիպակ մըն էր։—Բայց Հորոյ չէր փութացած ուղղել, յարգելի գրագէտը՝ որ տպագրական վրիպակ ուղղելը իրեն մասնագիտութիւն ըրած կը թուի... մինչեւ իսկ վրիպակին ուղղուելէն երկու օր ետքը, —տես Մաղիկ թիւ 18։ Բայց, որպէս գիարդ և իցէ, մոռցած էր ուղղել Մաղիկի միեւնոյն Բաւցարիկ թուով հրատարակուած իր յօդուածին մէջ մուտ գտած տպագրական սխալները, օրինակ իմն՝ առաջին տողին մէջ «շուրջ իբր կէս դարէ ի վեր» ասացուածքը, ուր կամ շուրջը աւելորդ պիտի գտնէր կամ իբրը, և ուրիշ մանր մունր վրիպածներ՝ զորս պիտի կրնար ուղղել՝ իմ թարգմանութեանս մէջ էրի փոխանակ եի տպագրական վրէպը նշմարելէ առաջ իր սուր ակնոցով, ուր իրենները կրնար նշմարել առանց խոշորացոյցի։ Իսկ Ռէնիէի ոտանաւորին մէջ «sans nul pensement»ը ճշգագոյն կ'ըլլար, կը խոստովանիմ, եթէ «առանց բընաւ ինչ խոկման» թարգմանէի փոխանակ «ամենեւի՛ն անզարմանն»ի, որ արդարեւ նուազ հարազատ թարգմանութիւն մըն էր, և շատ հեռուէն կը չօշափէր Հեղինակին իմաստը։ Բայց «pensement» հին գաղղիերէն բառին գոյութեան ու, «pensée» նշանակութեան կրնայի անտեղեակ ըլլալ, մանաւանդ որ ընդօրինակուած ձեռագիր մը միայն կար ձեռքիս տակ, այսինքն առանց բնագրի էի, ու չփոթել կամ հարկադրուիլ ենթադրել թէ զօրղ եղած ըլլար ընդօրինակուած ձեռագրին մէջ նոյն բառին ուղղագրութիւնը, թէեւ ձեռնհասութենէս վեր էր վճռել ինքնին՝ թէ pensement բանաստեղծութեան մէջ գործածական չէր, ինչպէս լսած էր Հորոյ, Ցառուկ Անունց Բառարանին ծանօթ հեղինակը կամ... որ Հորոյիւն խօսէր ի հրապարակի։

Իսկ Մեծ. Տ. Մ. Նուպարեան, վաղեմի բարեկամս, որ Զմիւռնիայէն արձագանգ տալ փութացած էր Հորոյի քննադատութեան, «անուշադրութեան արդիւնք» կը համարէր գրաբար թարգմանութեանս մէջ այդ գաղղիերէն բառին ի հայ վերածումը իբր դարման։ Ո՛չ, Տ. Նուպարեան, անգիտութիւն կամ սխալ մըն էր պարզապէս, զոր չկրցայ ստուգել ո՛չ Ձեր Բառարանէն և ոչ Բիւզանդացիինէն, և գաղղիերէն ընդարձակ բառարան ալ չունէի ձեռքիս տակ, որպէս զի... գաղղիերէնագէտ համարուէի յաչս հասարակաց։

Բայց ներեցէք, Տ. Հորոյ և Տ. Նուպարեան, première nuit բառերը գիշեր եռր կարենամ թարգմանել, փոխանակ առաջին գիշեր, վասն զի ո՛չ յատուկ անուանց և ոչ հասարակ անուանց բառարան էր գրածս, այլ բանաստեղծութեան մը թարգմանութիւնն էր. և դուք, մանաւանդ, Տ. Նուպարեան, փորձով գիտէք յանգաւոր ոտանաւորի մը թարգմանութեան դժուարութիւնը, — երբ հայերէն դասական լեզուին դէմ կը զգուշացուի մեղանչելէ։ Չեմ յիշեր թէ դո՞ւք ալ ձեր թարգմանութեանց մէջ խղճամիտ եղած էք այս նկատմամբ, կամ այսպիսի փոքրիկ փոփոխումներու մուտ չէ՞ք տուած բնաւ։ Եթէ այսպէս, երջանի՛կ էք։ — Պիտի աղաչէի ձեզ որ դարձեալ ներողամիտ ըլլաք ինծի, երբ չեմ կրնար ընդունիլ ձեր նորաձեւ «խայթհամեղ» բառը piquantի համար.— Արեւելեան Մամուլ, թիւ 4։ — Բարեբախտաբար զանց ըրած էիք ձեր Բառարանին մէջ դնել այս բառը ֆրանսացի piquantին քով, որոնք բարի դրացի չպիտի ըլլային իրարու։ Եթէ մէկ վայրկեան ներէք իմ... ֆրանսագիտութեանս, պիտի առաջարկէի ձեզ՝ ի մէջ այլոց՝ նաեւ զկծիչ, կծուակիծ, «կծուանոյշ», — վերջինը սովորական ճաշակով, վասն զի ձեր «խայթհամեղ»ը շատ piquant հնչեց ի'մ ճաշակիս. — ո՞չ ապաքէն ճաշակները կը տարբերէն։ Վերջապէս, այս առթիւ, պիտի խնդրեմ ձեզմէ որ գրաբառ գրելէ առաջ՝ հաւանիք մի անգամ ալ աչքէ անցընել ինչ որ ըսի ի վեր անդ, և ինչ որ գրած եմ, ուրիշ առթիւ, Արեւելքի մէջ. — եթէ ոչ՝ հաճէիք գոնէ արդարացնել ձեր այս գրութիւնը, պատճառաբանելով գրաւորբառ... եթէ կարելի է այսպէս, կամ ի խաչ հանէիք Հայ լեզուն... վերջամար։

* * *

Դուք «դարձընթա՞ց» կը յուսաք այս լաբիւրինթոսէն. բայց ուղեցոյց թելը խզուած է արդէն մեր գրագէտներուն մեծ մասին ձեռքին մէջ, Տ. Վանանդացի։ Անցեալ օր, չեմ յիշեր ո՛ւր, մի ոմն գրագէտ սապէս տողած էր. «Ես չմոռցայ իւրովի»։ Ես ալ նմանապէս. դուք ալ չէ՞ք չմոռցիր... իւրովի, քանի որ երեք դէմքի համար ալ կրնայ ըսուիլ եղեր իւրովի, ինքնին դիմակալորէն թերեւս... յառաջիկայ Բարեկենդանի առթիւ։ Օր մը գրած էի Սուրհանդակի մէջ՝ թէ գաղղիերէն académicien բառը լաւագոյն է հայերէն ակադեմիկեան թարգմանել կամ տառադարձել, և académique ածականն ալ՝ ակադեմական։ Վարդապետ ոմն եղաւ եկաւ ըսել ինծ օր մը, դժբախտաբար հրապարակաւ, թէ «Ականջի խորթ կը հնչէ ակադեմիկեան, և կ'առաջարկէր ընդունիլ ակադեմեան։ Պատճառաբանութիւն ալ ունէր... երեք չորս դանգի. բայց երանելին չէ՞ր լսած արդեօք՝ թէ նուազ իմն խորթ հնչած կրնար ըլլալ Եզնիկի ականջին՝ Պերիպատիկեանը, վասն զի Կողբացին ալ ականջ ունէր միւս հիներուն պէս։ Զագրձեանի սար բառին երկրորդ նշանակութեան կաղապարը ձուլուած է եղեր, ինչպէս կ'ըսէք, Վենետիկի մեծաղով. ա՛լ ես չպիտի ուզեմ չօշափել այդ կաղապարը։

Եւ ի՞նչ կրնամ ըսել, վերջապէս, ձեր ցոյց տուած պատկառելի «գօգանջ»ին համար. Աստուած կարողութիւն տայ իր փեսին, կամ ի՛նչ ըսել ձեր «քըքիշ»ին, իրա՛ւ դժոխային. թո՛ղ «ապուշ» «չըմ-չմն»դ ցնդի անով, կամ թէ «հաչել»ի... այս մարդակերպ շան ձայնին, երբ լսած ենք թէ շունը գիտէ հաջել միայն, և.... ամենայն ամեն նմանէ։

Ա.Օ.Չ.

ԱՆԳԼ. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻՍ ՊԷՅՔԸՆ

Անոնք որ քիչ շատ տեղեկութիւն ունին Անգլիական գրականութեան վրայ և կամ հետաքրքիր գտնուած են գիտական աշխարհին և անոր պատմութեան հանդէպ, շատ լաւ կը յիշեն այս մեծ գրագէտ-գիտնականին անունը, որ ոչ միայն իր ազգին և իր դարուն, այլ բոլոր աշխարհի գրական և գիտական պատմութեան մէջ շատ կարեւոր և նշանաւոր տեղ մը գրաւեց։

Ֆրանսիս Պէյքըն (1561-1626) գրագէտ և իմաստասէր մը աւելի իբր գիտնական մը ճանչցուեցաւ։ Սակայն որքան ալ գիտնական մը կ'անուանենք զայն, պէտք է միեւնոյն ատեն խորհինք թէ ինք գիտութեան ո և է ճիւղ մը չէ հնարած։ Սոկրատի և Արիստոտէլի օրէն ի վեր բնութիւնը և իր գաղտնիքները միեւնոյն կերպով ըմբռնուած էին։ Ոչ ոք համարձակած էր այս ըմբռնումները և գաղափարները վերլուծել անգամ մը և անոնց մէջ ճշմարտութիւն մը փնտռել։ Պէյքըն ճիշդ այս ճշմարտութիւնը գտնելուն կարեւորութիւնը ցուցուց և զայն երեւան բերելու համար երկու կերպեր տուաւ։

Առաջին կերպն է մակաբերական (inductive) կոչուածը։ Սոկրատի ուսուցման մէթոտն էր այս, հին մէթոտ մը, որուն գործնական հանգամանք մը կուտար հիմա Պէյքըն։ Այս պարագային ճշմարտութիւնը, զննութեամբ և հետազօտութեամբ ձեռք կը բերուի։ Պէյքըն ինքն իսկ կ'ըսէ թէ «սա՛ ճշմարտութիւնը ստանալու է՛ն վստահ կերպն է, այսինքն «մասնաւոր ճշմարտութիւններէն ընդհանուրին անցնիլ։»

Երկրորդ հետեւութեամբ (déduction) կրնանք ստանալ ճշմարտութիւն մը, ուր ճիշդ հակառակ կերպով «ընդհանուրէն մասնաւոր ճշմարտութեան կ'անցնինք»։

Ըստ Պէյքընի, մեր բոլոր գիտական զննութեանց երկու կերպերն ալ կ'օգնեն, սակայն առաջին կերպով շատ աւելի նոր ճշմարտութիւններ պիտի կարենանք ձեռք ձգել քան երկրորդով։

Պէյքընէն առաջ, հետազօտութեան (investigation) ուրիշ մէթոտ մըն ալ կար, բուն իսկ Արիստոտէլի մէթոտը, որուն առհասարակ բոլոր աշխատակիցները կը հետեւէին. սակայն Պէյքըն չգոհացաւ այդ չոր ու անկարեւոր մէթոտով, որուն լոկ նպատակը վերացական ճշմարտութիւն մը ձեռք ձգել էր։ Ինք այնպիսի մէթոտ մը ուզեց գտնել, որով մարդկային իմացական վիճակը ա՛լ աւելի բարւոքուէր և այդ գերագոյն արարածը «բնութեան թարգմանը հանդիսանալ կարենար»։

Բրոֆ. Շօ, Պէյքընի վրայ խօսելով սապէս կ'ըսէ. «Արիստոտէլ տրամաբանութիւնը է՛ն էական գիտութիւնը ըրաւ և բնապատմութիւնը բնագիտութեննէն աւելի կարեւոր նկատեց։

«Իր գրութիւնը, անկատար վիճակի մը մէջ գործադրուելով, դարերով ապարդիւն մնաց. բայց Պէյքընի գրութիւնը անգամ մը հաստատուելէն վերջ, գրական, վաճառականական և գիտական աշխարհը անմիջական կերպով բարեփոխեց։ Հիներն՝ բառերու փիլիսոփայութիւն մը ունէին. Պէյքըն գործքի փիլիսոփայութիւն մը հիմնեց։ Ան երբեք զանց չառաւ փոքր և կամ ցած բան մը, որով կրնար թերեւս մեր երջանկութիւնը աւելնալ։»

Պէյքըն իր ամբողջ փիլիսոփայութիւնը ամփոփած է խոշոր հատորի մը մէջ, որուն Instoratio Magna ընդհանուր տիտղոսը տուած է։

Այս գիրքը վեց ստորաբաժանումներ ունի, գրքին էն նշանաւոր գլուխը, ուր մանաւանդ սապէս մակաբերական մէթոտին վրայ կը խօսի և զննութեան ու փորձի միջոցաւ ժամանակակից գիտութեանց սկզբունքները կը հիմնէ։

Երրորդն է՝ Historia Naturalis, ուրիշ նշանաւոր գլուխ մըն ալ, ուր բնական իմաստասիրութեան և բնական պատմութեան պատկանող հարցերն կ'առնուին։ «Չորրորդ գլուխն է Scala Intellectus, հինգերորդ՝ Prodromi և վեցերորդ Philosophia Secunda։

Հաւանական է որ Պէյքըն իր առաջին գործերը անգլիերէն լեզուով գրած ըլլայ. սակայն, քանի որ լատիներէնը գիտական և նոյն իսկ դիւանագիտական լեզուն էր իր ատեններ, այդ պատճառաւ ստիպուեցաւ լատիներէնի թարգմանել զանոնք ու աշխատեցաւ լատիներէն գրել։

Instoratio Magnaէն զատ Պէյքըն նաեւ գրած է բազմաթիւ գրական յօդուածներ և ուսումնասիրութիւններ, որոնց մէջ «Փորձեր»ուն (Essays) հատորն է էն կարեւորը։—Այս փորձերը թուով 58 հատ են. հեղինակը տարբեր նիւթերու վրայ զօրաւոր և կարուկ ոճով մը իր տեսութիւնները կը պարզէ։ «Պէյքընի «Փորձեր»ը», կ'ըսէ դարձեալ Բրոֆ. Շօ, իբր իմացական կարողութեան և սկզբնատիպ գաղափարներու նմոյշ մը, իր տեսակին մէջ մեր գրականութեան բոլոր կտորները կը գերազանցէ։

Պէյքընի ոճը, կը կրկնենք, շատ զօրաւոր է, և իր նախադասութիւնները որքան հակիրճ, այնքան աւելի խորհուրդ կը պարունակեն իրենց մէջ։

Իր ոճը, Շէյքսփիրի ոճին նման, իմացականութեան և երեւակայութեան խառնուրդ մը կը կազմէ, ուր չեն պակսիր նաեւ լուրջ տրամախոհութիւն և յարմար ու գեղեցիկ փոխաբերութիւններ։

Կը կարծենք թէ Արեւելքի ազնիւ ընթերցող հասարակութեան, Պէյքընի և իր գործերուն մասին կրցանք քիչ շատ տեղեկութիւն տալ։ Սակայն, թէ՛ այս մեծ մարդը ալ աւելի ծանօթացնելու և թէ կերպով մըն ալ գրական զբօսանք պատճառելու համար, կը փութանք ստորեւ թարգմանաբար ներկայացնել իր «Փորձեր»էն մէկը՝ Studiesը, որ Պէյքընի ոճը բացատրելու համար է՛ն յարմար, և միանգամայն է՛ն գեղեցիկ գրուածն է։

ՈՒՍՈՒՄՆԵՐ

Ուսումները զբօսանքի, զարդի և ճարտարութեան կը ծառայեն։ Անոնց՝ զբօսանքի գլխաւոր ծառայութիւնը, առանձնութեան՝ զարդի գործածութիւնը, խօսքի և կամ բանախօսութեան և ճարտարագործութեան գործածութիւնը, գործի դատողութեան և անոր յարդարման մէջ կը կայանայ։

Ուսմանց մէջ շատ ժամանակ վատնելը դատարկութիւն է. զանոնք զարդի համար չափազանց գործածելը՝ արուեստականութիւն ու կեղծում է. ուսմունքը հակում մը ունի ամէն ինչ ուսմանց օրէնքներով դատելու։ Ուսումները բնութիւնը կը կատարելագործեն և փորձառութեամբ կը կատարելագործուին. բնական կարողութիւնները բնական բոյսերուն նման են, ուսումնասիրութեամբ պէտք է յարդարել զանոնք։ Խորամանկ մարդիկ կ'արհամարհեն ուսումները. պարզ մարդիկ կը հիանան անոնց վրայ և խելացի մարդիկ ի գործ կը դնեն զանոնք, առանց անոնց գործածութիւնը ուրիշներու սորվեցնելու. այս վերջինն է իմաստութիւն կոչուածը, որ զննութեամբ ձեռք կը ձգուի։

Հակառակելու և հերքելու համար մի՛ կարդար, ոչ ալ հաւատալու և իբր նախապէս տրուած բան մը ընդունելու, և ոչ իսկ խօսակցութիւն կամ բանաստեղծութիւն մը գտնելու համար, այլ կշռելու և քննելու համար կարդա՛ միայն։ Գիրքեր կան, որոնք պէտք են ճաշակուիլ, ինչպէս նաեւ ուրիշներ ալ, որոնք պէտք են կուլ տրուիլ. սակայն ծամուելիք և մարսուելիք շատ քիչ գիրքեր կան։ Այսինքն, ինչ որ ըսել կ'ուզենք՝ սա է թէ, գիրքեր կան զորս մաս առ մաս կարդալու ենք, ուրիշներ՝ զորս առանց հետաքրքրութեան, և շատ փոքր թիւ մը կը կազմեն այն գիրքերը, որոնք լիովին ջանք ու խնամքով և ուշադրութեամբ կարդացուելու են։ Կան նաեւ գիրքեր ալ զորս ուրիշներու ձեռքով կատարուած քաղուածներու միջոցաւ կը կարդանք, բայց այս պարագան շատ չնչին կարգի պատկանող գիրքերուն յատուկ է. ուրիշ խօսքով, թորեալ գիրքերը թորեալ ջուրերուն նման անհամ բաներ են։

Ընթերցումը մարդս կատարեալ կ'ընէ, խորհրդածութիւնը՝ պատրաստ, և գրելը՝ ճշգրիտ մարդ մը։ Ուստի, եթէ մէկը քիչ գրէ, զօրաւոր յիշողութեան մը պէտք ունի. եթէ քիչ խորհրդածէ՝ պատրաստ սրամտութիւն մը պէտք է ունենայ. իսկ եթէ քիչ կարդայ, շատ խորամանկ պէտք

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (65)

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

ԳԵՂԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՀԻԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ
ԳԱՅԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

ԺԱ.

ՍԷՐԸ ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Իրիկուան միայն հանդարտեցաւ Սիպուլօ, տեսնելով որ հագուստին փորձանք մը չէր եկած։ Բայց երկար ատեն չկրցաւ վարժուիլ իր աղուոր զգեստին։

Օրին մէկը, Ռօզ ժպտագին ըսաւ.

—Քու պատմութեանդ մէջ ճշմարտութեան թռչունը փետուր կը փոխէ՞ր միթէ։

—Զիս ծաղրելու եկա՞ր ես, ըսաւ յանդիմանական շեշտով։

Սիպուլօ անտառին մէջ կ'աշխատէր իր հօր հետ։ Կայտառ և ճարպիկ ըլլալուն՝ հօրը շատ գործ կը հանէր։

—Երկրին ամէնէն լաւ փայտահատը խիստ ճարպիկ գործաւոր մըն է, կ'ըսէր Տօրնաք հպարտութեամբ։

Երբ իրիկուան, հայր ու տղայ գործէ կը դառնային յոգնած դադրած, Տօրնաք կը ճաշէր, կը ծխէր ու յետոյ պառկելու կ'երթար. Դրեթէ իսկոյն կը լսուէր անոր խռմփոցը։ Բայց Սիպուլօ հանգիստ բռնուած բանը չէր գիտեր։ Յոգնութիւն չէր զգար բնաւ։ Փոքր լամբարը վառելով, բուսաբանական և միջատաբանական հատորներ կը կարդար։ Արտակարգ յիշողութեամբ մը օժտուած ըլլալուն, գոց գիտէր զանոնք։ Բայց նորէն կը կարդար, կ'ուսումնասիրէր, կը բաղդատէր, կը խորհրդածէր, իր սեփական դիտողութիւնները աւելցնելով գիրքերուն մէջէն քաղած տեղեկութեանց վրայ։ Բնութեան նկատմամբ ունեցած բուռն հակումը հետզհետէ կը զարգանար իր մէջ...

Բայց տխուր էր Սիպուլօ։

Յաճախ Ռօզ-Լիզօն կը դիտէր զայն, ճակատը ձեռքերուն մէջ և բոլորովին ընկճուած։

Երբեմն ալ յանկարծ գլուխը դարձնելով կը տեսնէր որ Սիպուլօ իրեն կը նայէր, այն վստահութեամբ թէ ինքը չէր դիտեր Ռօզ-Լիզօն։

Ուրիշ անգամ մըն ալ անտառին մէջ տեսաւ Սիպուլօն, երբ իր քովէն կ'անցնէր ան։

Սիպուլօ որ ամէն բան կը տեսնէր ու կը լսէր, այս անգամ չնշմարեց զինքը։

Ու դիտեց որ Սիպուլօ կ'արտասուէր...

Պատճառը սա է որ կը նախզգար թէ ուրիշ իրողութիւններ ալ պիտի պատահէին ընդհուպ, նոր վիշտեր առաջ բերելով։

Ռօզ-Լիզօնի շուրջը վտանգներ կը սպառնային...

ԺԲ.

ԵՐԿՈՒ ՀՐԱՇԱԳԵՂՆԵՐԸ

Արդարեւ դժբախտ էր Սիպուլօ և նոյն իսկ յուսահատած։ Պիտի բացատրենք ատոր պատճառը։

Սիւզանի մահուան օրը, Քրիսթիան Ֆոնթընայլ փութով Ռուաեռմոնթ կանչուած, առաջին անգամ ըլլալով կը տեսնէր Ռօզ-Լիզօնը, որ հիւանդ ու մահուան վտանգի մէջ կը գտնուէր։

Այդ առաջին հանդիպումէն այլազան տպաւորութիւններ ունեցաւ բժիշկը, որոնք իրենց տարբեր պատճառներն ունէին։

Բժիշկին առաջին հոգն եղաւ լաւ դարմանել իր խնամքներուն առարկայ եղող հիւանդը, որուն կեանքը պէտք էր փրկել։

Ուրիշ տպաւորութիւն մըն ալ արթնցած էր դեռատի աղջկան յանկուցիչ գեղեցկութիւնը, իր քաղցրութեան մէջ գրաւիչ։ Եւ այդ տպաւորութիւնը կը շեշտուէր ողբերգական ժամու մը, երբ Ռօզ-Լիզօնի դէմքը գունատ էր բոլորովին, անդամները ջղաձգութեան ենթարկուած էին և սիրուն դէմքը սոսկումով համակուած, ուր Սօ-տը-Բիքի տեսիլը տպաւորուած էր։

Այդ տպաւորութիւնը յաւիտենական դրոշմ մը ու անջնջելի հետքեր պիտի ձգէր այդ եռանդուն, անկեղծ ու ազնիւ սրտին վրայ։

Բայց ատ չէր ամէնը։ Երբ Քրիսթիան լսեց Ռօզ-Լիզօնի անունը, անոր ուղղած նայուածքը շատ նշանակալից էր։

Քրիսթիան Ֆոնթընայլ որդին էր ծերուկ բժիշկ Պարնապէ Ֆոնթընայլի, որուն դիմած էր Բրուա-Լիվրէ կոմսուհին։ Ռուաեռմոնթի բժիշկը ըլլալուն, կոմսուհին անոր վստահած էր իր մայրութեան գաղտնիքը... Աւելին կար. այդ բժիշկն էր որ յղութեան բարեբաստիկ լուրը հաղորդած էր Սիւզանի... ու մէկ քանի ամիս սպասեց որ դղեակ կանչեն զինքը, կոմսուհիին ծննդաբերութեան ներկայ գտնուելու համար...

Սակայն դղեակ չհրաւիրուեցաւ այդ բանին համար...

Տարիներն անցան, ու բժիշկը տեղեկութիւն չառաւ թէ ի՛նչ եղած էր զաւակը, Ռուաեռմոնթի ընդարձակ հողային կալուածին այդ ժառանգորդը։

Այն ատեն անձկութիւն մը զգացած էր այդ պարկեշտ մարդը։

Բայց կոմսուհին միայն կրնար զինքը ստիպել որ այդ գաղտնիքը երեւան հանէ։

Երբ հիւպէր կոմսին տկարութեան առաջին ախտանիշները երեւան եկան, բըժիշկը դղեակ կանչուեցաւ։

Բժշկական յաճախակի այցելութիւններ տուաւ այնուհետեւ։

Այսպէս սաէջ առիթ կ'ունենար կոմսուհին տեսնելու։ Այդ պերճ դղեակին մէջ տիրող տխրութիւնը զարմանք պատճառեց իրեն, ուր առնոք երջանկութիւն կը տիրէր։ Նաեւ զարմանքը գրաւեց Սիւզանի ցաւագին դէմքը, ուր ժպիտ մը չէր փթթեր ալ եւս։

—Ի՞նչ կրնայ ըլլալ հոս պատահածը։

Խորհեցաւ կոմսուհին հարցուփորձել։

Բայց պարտէ՞ր և կրնա՞ր այդ բանին ըսել։

Ո՛չ։ Ուստի փորձեց զգուշաւոր ակնարկութիւններու միջոցաւ հասկնալ գաղտնիքը։

Օրին մէկը կեղծեց այդ տժգունութիւնը վերագրել այն երկիւղին զոր կը պատճառէր կոմսին յանդգարուած առողջութիւնը։

Հայրական ու քաղցր շեշտով մը ըսաւ բժիշկը.

—Մտահոգ մի ըլլաք... Կոմսին տկարութիւնը բարոյական պատճառներէ առաջ եկած ըլլալ կը թուի, որոնց տեղեակ էք անշուշտ... Երբ այդ պատճառներն անհետանան, տկարութիւնն ալ պիտի անցնի... Բժիշկը բան մը չի կրնար ընել այդ մասին... ընդհանրապէս մարմինը միայն կը բուժեն բժիշկները... Հոգիները բուժելու համար, երբ բարեկամ մըն է բժիշկը, պէտք չէ իր փորձառութեան դիմել, այլ իր բարեկամութեան...

Եւ որովհետեւ լուռ կը մնար Սիւզան, աչներեւ անձկութեան մը մատնուած, բժիշկը յարեց.

—Բժիշկին բարեկամութեան և գաղտնապահութեան պէտք է կոչում ընել։

Այն ատեն կոմսուհին սկսաւ արտասուել ու ծերուկ բժիշկին պարզեց իր գաղտնիքը, ըսելով.

— Ոճիր մը, մեծ ոճիր մը գործուած է...

Բան մը չծածկեց, ո՛չ զարշելի զըրպարտութիւնը, ո՛չ գաղտագողի ծննդաբերութիւնը, ո՛չ ալ Ռօզ-Լիզօնի առեւանգումը։

Կոմսը բոլորովին անգութ չէր գտնուած, որով Սիւզան կրցած էր իր զաւակը տեսնել գաղտնի, հեռու ամէն աչքերէ, իբր թէ յանցանք մը ըլլար իր զաւակը սիրելը։ Ի գործ դրած հնարքներն ալ պարզեց, որոնց շնորհիւ կրցած էր աղջիկը մօտեցնել կոմսին, ու անոր սիրոյն արժանացնել յաղթականօրէն։ Յայտնեց նաեւ թէ պարկեշտ մարդոց յանձնած էր զաւակը, որոնք Ռուաեռմոնթէն քիչ հեռու, Մար-ա-լ'Օ հաստատուած էին։ Այդ ճարտարութիւններուն, հնարքներուն և կեղծիքներուն շնորհիւ մայր ու աղջիկ կրցած էին իրարու քով ապրիլ։

(Շարունակելի)

է ըլլայ՝ գիտնալ ցուցնելու համար այն բանը զոր բնաւ չի գիտեր։ Պատմութիւնը մարդս իմաստուն կ'ընէ, բանաստեղծութիւնը՝ սրամիտ և հանճարեղ, թուագիտութիւնը՝ սրամիտ, բնական իմաստասիրութիւնը՝ խորունկ, բարոյագիտութիւնը՝ լուրջ, և տրամաբանութիւնն ու ճարտասանութիւնը վիճաբանելու կարող կ'ընեն զմարդ։

Սրամտութեան դէմ ո և է խոչընդոտ չկայ և յարմար ուսումներով կրնայ ան երեւան բերուիլ, ինչպէս մարմնոյն հիւանդութիւնները կրնան իրենց յատուկ մարզանքներն ունենալ։

Ա. Ց. ՊԱՌԱՒԵԱՆ

Ռ. Գոլէճ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Այս սիւնակներուն մէջ յաճախ ի վեր հանած ենք այն անհամար առաւելութիւնները զորս պիտի վայելեն մեր երկրագործները, շերամաբուծութեան հետեւելով, ճարտարարուեստ մը որուն մեծապէս կը նպաստեն հողին և կլիմային պայմանները օսմ. երկրին շատ մը մասերուն մէջ։

Այս առթիւ մեր տուած խորհուրդներուն միակ պատճառը այն չէ որ շերամաբուծութիւնը յաջողութիւն գտած է երկրին այս կամ այն կողմը, այլ մանաւանդ արդիւնքը ամբողջ աշխարհի մէջ մետաքսի ճարտարարուեստին ունեցած վիճակին ուսումնասիրութեան։

Արդարեւ, ապացուցուած է թէ շնորհիւ ճարտարագործական յառաջդիմութեան և հարստութեանց ու դիւրակեցութեան զարգացման ընկերական ամէն խաւերու մէջ, մետաքսի գործածութիւնը զգալապէս աւելցած է։ Այսպէս, մետաքսեղէնները, որոնք հազիւ կէս դար առաջ, իրենց ծանրութեամբը ոսկի կ'արժէին, հիմա ամէն քսակի մատչելի են։ Միւս կողմէ, նորասիրութիւնը, երեւալու բուռն տենչը և նորաձեւութիւնը յաճախ համեստ տանտիկնոջ փափագ կը ներշնչեն մետաքսէ շրջազգեստ մը հագնելու, հեշտ ծալքերով ու գգուիչ շրշիւնով, առանց հոգ տանելու իր ճերմակեղէններուն։

Այդ նշանակելի ձգտումին շնորհիւ, որով թէ՛ տղեղ և թէ գեղեցիկ սեռին պատկանողները կը նախընտրեն մետաքսէ զգեստներ հագնիլ, մետաքսեղինաց գործարաններու թիւն աւելցած է և անլուր համեմատութեամբ կ'աւելնայ Եւրոպայի ու Մ. Նահանգաց մէջ։

Իբր բնական հետեւութիւն մետաքսեղէնի գործարաններուն ստացած կարեւորութեան և յարաճուն յաւելման, մանարաններն ալ արդէն թռիչ մը ստացած են։ Այսպէս՝ հարիւրաւոր մանարաններ հաստատուած են ոչ միայն երկրամասերու մէջ, ուր մետաքսեղէնի ճարտարարուեստը բարգաւաճ է, այլեւ այնպիսի տեղեր՝ ուր մետաքսեղէնի ո և է գործարան չի գտնուիր։ Գործաւորութեան աժան ըլլալուն՝ կարելի կ'ըլլայ այդ տեղերուն մէջ մետաքսի թելեր պատրաստել խնայողական կերպով, ուրիշ երկրամասերու կամ օտար երկիրներու մետաքսեղէնի գործարաններուն մէջ գործածուելու համար։

Նմանապէս կան երկրամասեր, մանաւանդ կեդր. Ասիոյ և Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, ուր ոչ մէկ մանարան կայ, բայց հոն խոզակ կ'արտադրեն առատօրէն, այն երկիրները արտածելու համար, որոնց մանարանները պէտք ունին խոզակի։

Այս իրողութիւններէն զատ, որոնք ցոյց կուտան թէ շերամաբուծութիւնը, ճարտարագործական պէտք մը գոհացնելու կոչուած, երկրագործութեան մէկ շահաբեր ճիւղն է, հանդիպատես կ'ըլլանք նաեւ երեւոյթի մը, որուն հանդէպ մեր երկրագործները պարտին շերամաբուծութեան հետեւիլ նախընտրաբար քան հողագործութեան ո և է ճիւղի։

Ֆրանսա, որ Լիոնի իր համբաւաւոր մետաքսեղէնի գործարաններուն շնորհիւ, կրնայ նկատուիլ մետաքսեղէնի ճարտարագործութեան դասական երկիրը, տակաւ անկարող կը դառնայ նախնական նիւթ հասցնելու այդ գործարաններուն։ Նոյն իսկ կան ուրիշ քանի մը երկիրներ, ուր մետաքսեղէնի ճարտարարուեստին սկզբնաւորութիւնը աւելի մօտ ժամանակներու մէջ կատարուած է, և ուր շերամաբուծութիւնը Ֆրանսայի չափ նպաստաւորուած վիճակի մը մէջ չի գտնուիր, որուն վարիչները աւելի կամ նուազ մեծ բրիմներ կուտան շերամաբոյծներուն։

Արդ, հակառակ այդ նպաստներուն, վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան թէ 19,442 շերամաբոյծ պակսած են, բաղդատմամբ 1892ին (երբ վեց տարուան համար քուէարկուած է մէկ քիլոկրամին կէս ֆրանք բրիմ, որ 1898ին բարձրացած է 0.60 ֆրանքի՝ տասը տարուան համար։) Շերամաբոյծները, 1882ին հետ բաղդատմամբ, 49051 հոգի պակաս եղած են, տասը տարի առաջ բրիմի հաստատումէն Ֆրանսայի մէջ։

1882ին, խոզակին քիլոկրամը 4.20 ֆրանքի կը ծախուէր Ֆրանսայի մէջ, և հակառակ տրուած բրիմին, գիները չեն փոխուած 24 տարուան մէջ։

Գալով խոզակի բերքին, նմանապէս 9,180,404 քիլոկրամ նուազած է 1900ին և 7,513,000 քիլոկրամ՝ 1906ին։

Ֆրանսա, ուր օրէ օր կը յառաջդիմէ մետաքսեղինաց ճարտարարուեստը, հետզհետէ պէտք պիտի ունենայ աւելի մեծ քանակութեամբ մետաքս ու խոզակ ներածելու օտար երկիրներէն։

Հետեւաբար իրաւունք ունինք հետզհետէ աւելի ջերմ համոզում գոյացնելու թէ Թուրքիա կոչուած է գերակշիռ դեր մը կատարելու խոզակի և մետաքսի տնտեսական արտադրութեան մէջ։

Ստուգիւ, կը բաւէ ակնարկ մը ձգել Հանր. Պարտքի Վարչութեան տարեկան տեղեկագիրներուն վրայ, համոզուելու թէ վերջին տարիներու մէջ ինչ հիմնալի մղում ստացած են շերամաբուծութիւնը և անոր յարակից ճարտարարուեստները՝ Թուրքիոյ մէջ։

1904-1905ին, Հանր. Պարտքի Վարչութեան ունեցած մետաքսի հասոյթները եղած են 83,823.84 օսմ. ոսկի, մինչ 1905-1906ին, այդ հասոյթները բարձրացած են 117,485.22 ոսկի, որով 33,661.38 ոսկիի առաւելութիւն մը գոյացած է։

Միւս կողմէ, ձեռք բերուած հունտին քանակը և շերամաբոյծներուն թիւը միշտ կ'աւելնան մեր մէջ։

Այսպէս, 213,224 ունկի հունտ, Թուրքիոյ մէջ միայն պատրաստուած, վերջին շերամաբուծական եղանակին շերամաբուծութեան յատկացուած են, ուրկէ ձեռք բերուած է 7,459,990 քիլոկրամ խոզակ, 96,035,106 դրուշի արժէքով։

Այդ խոզակներէն առաջ եկած մետաքսէն 17,123 քիլոկրամը մեր գործարաններուն պէտքին համար գործածուած է, իսկ մնացեալ մասը արտածուած է սապէս.

	Քիլոկրամ
Բժոժ մետաքս	578,765
Զոր խոզակ	104,034
Ծակ խոզակ	46,415
Ֆրիզօն	249,957
Թափթփուք	338,238

Այս թիւերը խիստ քաջալերական են։ Իրաւ է որ արեւմտեան երկիրներու մէջ Իտալիա անբաղդատելի կերպով մեծ արտադրութիւն մը ունի, բայց անճիշդ չըլլար ենթադրելը թէ մենք պիտի գերազանցենք այդ արտադրութիւնը, եթէ երբեք թթենիի մշակութեան համար նպաստաւոր եղող մեր նահանգներուն մէջ շերամաբուծութեան հետեւին անխափան, որ երկրագործութեան խիստ շահաբեր մէկ ճիւղն է։

Աշխարհի բոլոր հողագործական երկիրներուն մէջ՝ շերամաբուծութիւնը պետական ազդու քաջալերանքի մը կ'արժանանայ։

Սպանիոյ մէջ, որ տարուէն 80,000 քիլոկրամ մետաքս կ'արտադրէ տարին, Ընկերութիւն մը կազմուած է շերամաբուծութեան զարգացման համար և ձրիաբար կը բաժնէ երեք տարուան թթենիներ։ Տիպար շերամատուն մը հաստատուած է Սրթէ Մայօր տը լա Սէրայի քաղէճին մէջ. ո և է զոհողութիւն չի խնայուիր՝ թթենիի մշակութիւնը և շերամապահութիւնը սորվեցնելու համար։

Նմանօրինակ միջոցներ ձեռք առնուած են Եւրոպայի ու Ամերիկայի զանազան երկիրներուն և նոյն իսկ Արժանթինի մէջ, ուր ընտրելու հողը միայն կայ՝ երկրագործութեան մէկ շահաբեր ճիւղը մշակելու համար։

Յայտնի է թէ Կայս. կառավարութեան և Հանր. Պարտքի վարչութեան կողմէ այս մասին կատարուած ջանքերը խիստ ազդեցիկ են իրենց տեսակին մէջ. հետեւաբար օսմանցի երկրագործը ամէն տեսակէտներով դատապարտելի անհոգութիւն մը ցոյց տուած ըլլալու յանցանքը կը գործէ, եթէ երբեք չուզէ օգտուիլ քաջալերանքէն ու զոհողութիւններէն։

(Ն. Պոյաճեան. Սեննակի լրագիր)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻ ՄԸ ՎԱԽԸ

Պ. Բլէմանսօ որ հիւանդ էր, կարեւորագոյն խնդրոյ պատճառաւ փութաց իր պաշտօնատեղին երթալ, վարչութիւնը ձեռք առնելու համար։ Ֆրանսայի Նախարարապետը մէկ քանի շաբաթ առաջ ճառ մը արտասանեց Երեսփ. Ժողովին մէջ, և Պ. Պրիան, առանց սպասելու նիստին փակման, իր հրաժարագիրը գրեց։ Պ. Բլէմանսօ թեթեւ կերպով մը դէմ խօսեցաւ բաժանման օրէնքին, որուն հեղինակն էր Պ. Պրիան, իբրեւ տեղեկաբեր Երեսփ. Ժողովին յանձնախումբին։ Պ. Բլէմանսօ չուզելով իր Դահլիճէն հեռացնել Պ. Պրիանը, հանդիպաւոր յայտարարութիւն մը ըրաւ և ետ առաւ խօսքը։ Բայց և այնպէս, ֆրանսական քաղաքականութեան առաջնորդ այդ երկու մեծ անձնաւորութեանց միջեւ հակառակութիւնը աւելի խստացաւ և խօսքեր չեն կրնար պարտկել զայն։ Վերջին օրերու մէջ Դահլիճը նոր օրէնք մը առաջարկեց, որուն համար Ֆրանսայի մէջ մեծ հակակրութիւն կը տիրէ, և բոլորովին հակաֆրանսական է անոր այն տրամադրութիւնը որ պանքերու մէջ պահուած դրամներուն վրայ պետական հսկողութիւն մը կը պատրաստէ։ Պ. Բլէմանսօ այնչափ հեռատես է որ անհատական կեանքի և ժողովուրդին հարստութեան իրաւունքին նկատմամբ այսպիսի ծանր հանգամանք ունեցող օրէնքի մը գործադրութեան չի հաւանիր։ Ֆրանսայի մէջ շատեր կը կարծեն թէ Դահլիճը հրաժարիլ կ'ուզէ, և նախամեծար կը համարի եկամուտի տուրքի օրէնքին համար հրաժարիլ, քան թէ ցուցնել թէ եկեղեցական խնդրոյ բանակցութեան մէջ անհամաձայնութիւն յառաջ եկած է Դահլիճին մէջ։ Բայց այս է ճշմարտութիւնը։ Բաժանման խնդրոյն կարգադրութենէն առաջ Պ. Բլէմանսօ և Պ. Պրիան պիտի բաժնուէին իրարմէ, վասն զի չեն կրնար միասին մնալ։ Բարիզէն հասած լուրերուն նայելով, այս փափուկ խնդիրը մօտերս կա՛մ Ծերակոյտին և կամ Երեսփ. Ժողովին մէջ տագնապի մը պատճառ պիտի ըլլայ։ Եթէ բնաւորութիւնները չհամաձայնին իրարու, շատ պատճառներ կրնան ըլլալ բաժանումը յառաջ բերող, բայց ատոնք երկրորդական պատճառներ են. էական պատճառը բնաւորութեանց անյարմարութիւնն է, ինչ որ է այսօր նաեւ Պ. Բլէմանսոյի և Պ. Պրիանի միջեւ։ Ընկերվարական Պ. Պրիան, առանց գժտելու Եկեղեցւոյ հետ, կուսակից է անոր բաժանման. այս պատճառաւ է որ Վատիկանի և եպիսկոպոսներուն հետ միշտ իրաւախոհ ըլլալու կողմը գտնուեցաւ։ Նախ եկեղեցիները կրօնական ընկերակցութեանց պիտի յանձնուէին. Վատիկան չընդունեց զայդ։ Պ. Պրիան ասոր վրայ հաւաքման օրէնքին ամէն առաւելութիւններն ընծայեց Վատիկանի ու եպիսկոպոսներուն. և երբ Հռոմ այդ ալ չընդունեց, Պ. Պրիան նոր օրէնք մը քուէարկել տուաւ Երեսփ. Ժողովին, որ եկեղեցական պաշտամունքը ազատ կը կացուցանէ պաշտօնական ամէն ձեւակերպութենէ, որուն ենթակայ էր հաւաքման օրէնքը։ Այս ալ չբաւեց և Վատիկան պահանջեց որ Ֆրանսայի ամէն համայնքներու մէջ վարձակալութեան պայմանագիրներ կնքուին քահանաներուն հետ, եկեղեցիները տեւականապէս պաշտամանց յատկացուելու համար։ Պ. Պրիան, համաձայնելով Բարիզի արքեպիսկոպոս ծերունի կարտինալ Ռիշարի հետ, որոշեց վարձակալութեան պայմանագիրին պարունակութիւնը։ Ասիկա Դահլիճին ազդեցութեամբ իբր օրինակ պիտի ծառայէր ամբողջ Ֆրանսայի համար։ Երբ Պ. Պրիան և արքեպիսկոպոսը կը խորհէին բառնալ ամէն դժուարութիւններ, Հռոմէն նոր արգելք մը հասաւ՝ այսինքն, Եկեղեցւոյ և համայնքներու միջեւ վարձակալութեան պայմանագիրը ոչ միայն զայն կնքող քահանաներուն այլ և անոնց յաջորդող քահանաներուն համար ալ ազդեցութիւն պիտի ունենար։ Ահա այդ կէտն է որ կնճռոտեց խնդիրը և պատճառ եղաւ Ֆրանսայի մէջ նախարարական տագնապ յառաջ գալուն։

Պ. Բլէմանսօ մինչեւ այդ ատեն անտարբեր կը մնար, տեսնելով որ Պ. Պրիան համբերութեամբ կը վարուէր Վատիկանի անսպառ զիջողութեանց հանդէպ։ Կը յուսար որ Ֆրանսայի կղերին իրաւանց խնդիրը պիտի կարգադրուէր այդ վարձակալութեան պայմանագրով։ Կարտինալ Ռիշար պահանջեց սակայն իբրեւ ներկայացուցիչ Վատիկանի, թէ վարձակալութեան պայմանագիրները որոշ անձերու համար չպիտի կնքուին, այլ ժամանակին ներկայ քահանաներուն վայելման համար։ Պ. Բլէմանսօ այդ ատեն հասկցաւ թէ ասիկա ֆրանսական Պետութեան վրայ ճնշում մըն էր Վատիկանի նուիրապետութիւնը ճանչնալու։ Եթէ կառավարութիւնը հաւանէր որ վարձակալութեան պայմանագիրները Ֆրանսայի ամէն համայնքներուն յաւիտենականապէս իրաւունք տային եկեղեցւոյ վայելման, ասիկա բացառիկ դիրք մը պիտի ընծայէր կաթոլիկ կղերին։ Պ. Բլէմանսօ չպիտի հաւանէր այդ բանին։ Պ. Բլէմանսօ իր հիւանդութեան ատեն շատ անհանգիստ եղաւ, լսելով այն խոստումները զորս Պ. Պրիան կ'ընէր կարտինալ Ռիշարի։ Պ. Բլէմանսօ այլեւս անհամաձայն համարեց այդ վիճակը կառավարութեան քաղաքականութեան հետ, և իր այդ կարծիքն աւելի ամրացաւ, վասնզի նախարարական կուսակցութեան մէջ և Երեսփ. Ժողովին ու Ծերակոյտին մէջ դժգոհութեան նշաններ երեւցան, ցոյց տալով թէ Պ. Բլէմանսօ պարտաւոր է իր քաղաքականութիւնը յստակօրէն յայտնել, եթէ չուզեր որ ինքն ալ ենթարկուի Պ. Պրիանի պատասխանատուութեան։ Եթէ Պ. Բլէմանսոյի առողջական վիճակը ներէ մասնակցիլ մեծ վիճաբանութեան մը, մօտերս պիտի ընէ այդ յայտարարութիւնը։ Երեսփ. Ժողովին մէջ Պ. Բլէմանսօ և Պ. Պրիան իրարու պիտի ընդհարին և շատ հաւանական է որ վերջ գտնէ իրենց գործակցութիւնը։ Խնդիր է այժմ թէ Դահլիճը պէտք եղածին չափ զօրաւո՞ր է իր կարեւոր մէկ անդամին կորուստը դարմանելու։ Կարելի է որ Պ. Բլէմանսոյի և Պ. Պրիանի պայքարը ամբողջ Դահլիճին տապալումին յառաջ բերէ, և տագնապը ամբողջ դահլիճին փոփոխութովը վերջանայ։ Ինչ որ ալ ըլլայ, Դահլիճին մէջ այժմ այնպիսի ձգտեալ վիճակներ կ'երեւին, որ ճնշումով աւելի բուռն խորտակում մը յառաջ գայ։ Եկեղեցւոյ պայքարին բերմամբ թերեւս մէկ քանի օրէն ֆրանսական Դահլիճը հրաժարի, չորրորդ՝ Եկեղեցւոյ պայքարը սկսելէն ի վեր։ (Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ)

—Պ. Բլէմանսոյի և Պ. Պրիանի միջեւ կարծեաց անհամաձայնութեան ինչպէս նաեւ Դահլիճին փոփոխութեան նկատմամբ տարածուած զրոյցներու առթիւ, Աժանս Հավաս իրաւիկ աղբիւրէ առած տեղեկութեանց յենլով կը ծանուցանէ թէ բաժանման օրէնքի խնդրոյ մասին կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ յիշեալ երկու նախարարաց միջեւ։

—Ս. Օկիւստէն, Ս. Ռոշ և Ս. Բիէռ եկեղեցիներուն քահանաները որոնք ամբաստանուած էին եկեղեցւոյ մէջ բաժանման օրէնքին դէմ քարոզներ խօսած ըլլալու յանցանքով, հարցաքննութեան ենթարկուեցան։ Ուրացան այդ տեսակ քարոզ խօսած կամ գրած ըլլալնին։ Բայց եղած ամբաստանութիւնները հաստատուած են Վատիկանի ներկայացուցիչ Մոնսէնեօր Մոնդանինիի բնակարանին խուզարկութեանը ատեն գտնուած թուղթերու պարունակութեամբ։ Եթէ այդ քահանաներուն դէմ դատ բացուի, Մոնսէնեօր Մոնդանինիի բնակարանէն գտնուած 10,000 գրութիւններէն 1590 հատը պիտի կարդացուին դատարանին առջեւ։ Կը հաւատան թէ պատժական դատարանին պիտի յանձնուի այս քահանաներուն խնդիրը։

ՄԱՐՈՔԻ ԳՈՐԾԵՐ

—Ֆօսիշէ Ձայդունկի կը հեռագրեն Թանճէրէ.— Րայսուլի տակաւին շատ հեռու է Մարոքի կառավարութեան հնազանդութիւն յայտնելէ, այլ կ'աշխատի համախոհներ գտնելու իրեն։ Պէնիարօս ցեղը Պէնիտէր և Պէնիկօրթէդ ցեղերուն հետ միացած է օգնելու համար Րայսուլիին։

—Թանճէրէն փետր. 16 թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.— Մարոքեան զօրքերը պաշարեցին Պէտտատուս գիւղը, յունուար 3ին ֆրանսական թղթատարներէն գողցուած նամակները երեք պայուսակները ձեռք անցնելու համար։ Բայց գիւղացւոց-կան այս գործողութիւնը պէտք եղածին պէս գործադրուած չըլլալուն, աւազակներէն միայն մէկը բռնուեցաւ և պարապ պայուսակ մը միայն գտնուեցաւ։ Մարոքեան զօրքերը 15 հոգի կորուսին։ Գիւղէն կին մը սպաննուեցաւ։

— Ֆրանսական հպատակ Մէլիանի սպաննիչը արտասահման փախած է։ Այդ սպանման բանակցութեանց պատճառ պիտի ըլլայ Ֆրանսայի և Մարոքի միջեւ։

ԱՆԳԼԻԱ

ԼՈՐՏԵՐՈՒ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅ. ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Ֆրէմտէնպլաթ կ'ըսէ թէ առանց պէտք մնալու որ բազմաթիւ ազնուականներ անուանուին, Լորտերու Ժողովին համար արմատական բարենորոգում մը կարելի պիտի չըլլայ։ Միւս կողմէ, կը յարէ նոյն թերթը, Երեսփ. Ժողովին մէջ պահպանողական ընդդիմադիրները բնաւ հակառակ չեն երեւար այն տեսակ կարգադրութեան մը, որով Լորտերու «վէթօ»ի իրաւունքը սահմանափակուի։ Այդ մասին յաջողութեան հաւանականութիւնները աւելցած են։ Ազատական կուսակցութիւնը, ընտրութեանց համար միութենականներու հետ կնքուած դաշնակցութիւնը գէթ պահպանելու համար, պիտի հարկադրուի զիջողութիւններ ընել՝ Լորտերու Ժողովին խնդրոյն մէջ։ Իրլանտայի մասին նախարարութեան ունեցած ծրագիրներուն գալով, Ֆրէմտէնպլաթ անհաւանական բան մը չի նկատեր թէ կարելի ըլլայ յաղթել ատոնց իրականացումը արգիլելիք դժուարութեանց։ Խնդիր է գիտնալ թէ, կ'ըսէ նոյն թերթը, պիտի յաջողի՞ն գոհացնել Իրլանտացիները, մինչդեռ շատ մը Անգլիացիներ պիտի զգածուին։ Եթէ Իրլանտացիները վճռողութեան առաւելագոյնը պահանջելու մասին սկսին, Անգլիացիներու մօտ բանի մը պիտի չծառայեն նախարարութեան առաջարկութիւնները։ Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'ըսէ.— «Անգլիական նկարագիրը յանդուգն գործերու չի տոկար. խնդրոյն լուծումը պէտք է համապատասխան ըլլայ անգլիական նկարագրին՝ այսինքն խոհական ու սպասող, և դանդաղ ու միշտ յառաջացող։» Ձայն չի յուսար որ Անգլիացիները համամիտ գտնուին Լորտերու Ժողովին դարմանը, վասն զի Անգլիացիները գերազանցապէս պահպանողական են։ Նոյն թերթը կը յարէ.—«Լորտերու Ժողովին մէջ բաւական նշանաւոր տաղանդներ կան, որոնց ծառայութիւնները անհրաժեշտ են և կամ ընդհանուր, և Լորտերու Ժողովին մէջ բազմելու փառքը արժանիքի տէր ամէն Անգլիացիներու համար շատ արմատացած իտէալ մըն է։ Ասոր համար ալ թէ ինչու համար կարելի է գուշակել թէ Լորտերու Ժողովը աւելի այժմէութիւն մը պիտի ստանայ քան թէ պիտի ջնջուի։» Նէֆրայպլաթ մեծ հետաքրքրութեան ցոյց կուտայ թէ ինչ ելք պիտի ունենայ Անգլիոյ մէջ Լորտերու Ժողովին դէմ մղուած պայքարը, վասն զի, կ'ըսէ վիեննական թերթը, այդ պայքարին ելքը ընդհանուր շահագրգռութիւն կը պատճառէ։ Լորտերը բաւական մեծ դիրք մը ունին Անգլիոյ մէջ և կը պատրաստուին ինքզինքնին պաշտպանելու։

—Երեսփ. Ժողովին մէջ գահաճառին վիճաբանութեան ատեն արտաքին գործոց նախարարը, Նոր Հէպրիտեանց կղզիներուն անգլօ-ֆրանսական պայմանագրոյ քննադատողներուն պատասխանելով, ըսաւ թէ այդ պայմանագրութիւնը իրաց արդի կացութեան մէջ կարելի եղած լաւագոյն պայմանագրութիւնն է, և Անգլիա լաւագոյն գործ մը ըրած եղաւ ատով։ Դաշնակցութիւններն ալ կը փափաքին որ Նոր Հէպրիտեանց վրայ անգլօ-ֆրանսական թեւարկութիւն մը ընծայող պայմանագրութիւն մը կնքուի մօտերս։ Վիճաբանութեան պահուն Իրլանտայի նախարար Պ. Պիրէլ ըսաւ թէ այս խնդրոյն միակ լուծումը իրլանտական խորհրդարանի մը հաստատումն է, և յոյս յայտնեց որ քիչ ատենէն Իրլանտա իւրովսանն պիտի օգնէ Մեծն Բրիտանիոյ դիրքին աւելի ևս զօրացմանը։

— Ուէսթմինսթըր Կազէթ կ'իմանայ թէ Էտուարտ Թագաւորը մարտ 2 շաբաթ օրը Բարիզէ ճամբով Պիարից պիտի երթայ։ Կը հաւատան թէ ութ շաբաթի չափ բացակայ պիտի մնայ Անգլիայէն։ Ապրիլի սկիզբները Պիարիցէ մեկնելով, Միջերկրականի վրայ զբօսական պտոյտ մը պիտի կատարէ իր զբօսանաւով։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Ֆօլքս Ձայթունկ կը յուսայ թէ այն իրաւախոհութիւնը որ Մ. Նահանգներէն առնուած լուրերու նայելով, այդ երկրին և Ճապոնի միջեւ կնքուած է՝ Քալիֆորնիոյ մէջ դպրոցական վէճերու կարգադրութեանը համար, կարենայ երկար ատեն համար հանդարտեցնել միտքերը, վասն զի նոր կնճռոտութիւններ առաջ բերելիք պատճառներ կը պարունակէ։ Նոյն թերթը այնպէս կը նկատէ թէ շատ հաւանօրէն, Բանամայի ջրանցքը շինուելուն պէս, Մ. Նահանգները հիմակուընէ շատ աւելի կորովամտութեամբ պիտի մաքառին «ճաբոնական վտանգին» դէմ։

—Տէյլի Թէլէկրաֆ կ'իմանայ Ուաշինկթընէ.— Ճապոնի և Քալիֆորնիոյ միջեւ դպրոցական ծանօթ խնդիրը երկու կողմին համար գոհացուցիչ կերպով լուծուեցաւ։ Համաձայնութիւն գոյացաւ իրենց կառավարութեաններն անցագիր չունեցող ճաբոնցի ամէն գործաւորները, ինչպէս նաեւ ամերիկեան կղզիներէն Մ. Նահանգները գացող ամէն ճաբոնցիները արգիլել ցամաք ելլելու։ Ճաբոնական դեսպան դերակոմս Աօքի այս կարգադրութիւնն ընդունեց, վասն իր կառավարութեան վաւերացման ենթարկելու վերապահութեամբ։ Քալիֆորնիացի պատգամաւորութիւնն ալ, որուն մէջ է նաեւ Քաղաքապետ Պ. Շմից, հաւանեցաւ այս կարգադրութեան։

ՉԻՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ

Չինական նոր տարիին առթիւ անցեալ չորեքշաբթի մեծահանդէս երեկոյթ մը տեղի ունեցաւ Վիեննայի չինական դեսպանատան մէջ։ Վիեննայի մէջ գտնուող Չինացիները նոյն իրիկուն ճաշեցին դեսպան լորտ Լի-Ջինկ-Մէյի հետ։ Երկու սենեակներու մէջ զատ զատ սեղաններ տրուեցան, մին արանց և միւսը կանանց համար։ Չորս Չինուհիներ կային. դեսպանին մայրը որ աշխարհահռչակ չինացի պետական անձին Լի-Հունկ-Ճանկի այրին է, դեսպանին կինը. և անոր երկու ազգականուհիները որոնց մէկը ամուսինն է դեսպանատան պաշտօնէի մը և միւսն ալ ամուրի երիտասարդուհի մըն է։ Դեսպանատան պաշտօնէից թիւն ութ է. դեսպանը, չորս կցորդներ, չինացի կրօնաւոր մը, երկու սպայ որ այժմ աւստրիական բանակին մէջ կը ծառայեն։ Չինու մէջ ալ Նոր տարին քրիստոնէից կաղանդին պէս է. ամէն ոք խաղալիքներ ընծայ կուտայ տղայոց։ Դեսպանը զաւակ չունենալուն համար, իր մէկ ազգականուհին 10ամեայ զաւակը սեղանակից ըրաւ իրեն։ Դեսպանը բաժակ պարպեց Չինու կայսեր և Մայր կայսրուհւոյն կենաց։ Նոյն օրը կէս օրէն առաջ բոլոր Չինացիները ժողովուեցան դեսպանատունը, որուն մէկ սրահին մէջ դեսպանին առաջնորդութեամբ կրօնական պաշտամունք մը ըրին։ Սրահին մէջտեղը դրուած աթոռ մը Չինու կայսեր գահը կը պատկերացնէր. աթոռ վրայ փոքր սեղան մը ուր, սանդալափայտ կը վառէր։ Չինացիները քանիցս խոնարհեցան այդ սեղանին առջեւ և այդ կերպով իրենց յարգանքները մատուցած եղան։ Կէսօրին սեղան մը տրուեցաւ, որուն մասնակցեցան բոլոր Չինացիները։ Լի Ջինկ Մայ առաջին անգամ է որ Նոր Տարին կը տօնէ իր երկրէն դուրս. և առաջին ձմեռն է զոր կ'անցնէ Եւրոպայի մէջ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.— Պիղլայի գաւառին կառավարիչ անուանուեցաւ Չօրի գաւառին կառավարիչ Րէշիտ փաշա։

—Գարասիի գաւառին կառավարիչ անուանուեցաւ Ամարէի նախկին կառավարիչ Մէհմէտ Ալի պէյ։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Պիղլայի նոր կառավարիչ Րէշիտ փաշայի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Պուլկարիոյ գոմիսէրութեան երկրորդ քարտուղար սպայակոյտի գնդապետ Հիլմի պէյի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՄԱՆԻ ծովեզերքին վրայ շոգենաւային երթեւեկութիւն հաստատելու մասին կազմուելիք Ընկերութեան նկատմամբ Ձեռնհաս պաշտօնարանին կողմէ կատարուող գործողութիւնները աւարտեցան։ Այդ Ընկերութեան դրամագլուխը առայժմ երկու հարիւր հազար ոսկի պիտի ըլլայ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Անգլիոյ ու Ամերիկայի դեսպանները, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԲՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻԻՆ ՄԱՀԸ.— Պուլկարիոյ իշխանին մօրը՝ Բլէմանթին իշխանուհիին մահուան առթիւ Մեծ-Եպարքոսը և արտաքին գործոց նախարարը իրենց այցետոմսերը ղրկեցին պուլկարական գործակատար Պ. Կէչովի։

—Սոֆիայի բոլոր ընդհանուր հիւպատոսները, արտաքին գործոց պաշտօնարանը երթալով, ցաւակցութիւն յայտնեցին Բլէմանթին իշխանուհիին մահուանը առթիւ։

—Պուլկարիոյ մէջ որոշուած սուգը վեց ամիս պիտի տեւէ։

—Թաղումը ամսոյս 8/21ին պիտի կատարուի։

—Վիեննայի պալատան մէջ տրուելիք հացկերոյթը յետաձգուեցաւ՝ Բլէմանթին իշխանուհիին մահուանը առթիւ։ Իտալական դեսպանատան մէջ տրուելիք հացկերոյթն ալ նոյն պատճառով յետաձգուեցաւ։

—Բժիշկները զմռսեցին Բլէմանթին իշխանուհիին մարմինը։

ՉԱԹԱԼՃԱՅԻ նոր կառավարիչ Սայիտ պէյ երէկ իր պաշտօնատեղին ժամանելով գործի ձեռնարկեց։

ԱՆՊԱՇՏՕՆ ՎԻՃԱԿԻ ԹՈՇԱԿՆԵՐԸ.— Օրէնքը կը տրամադրէ թէ երբ անպաշտօն վիճակի մէջ գտնուող պաշտօնեայի մը երկու անգամ պաշտօն առաջարկուի և չընդունի, անպաշտօն վիճակի թոշակէն կը զրկուի։ Ձեռնհաս պաշտօնարանը, ուրկէ հրահանգ խնդրուած էր թէ տակաւին անպաշտօն վիճակի թոշակ չստացող մը այդ տեսակ առաջարկութիւն մը եթէ մերժէ, վերոգրեալ որոշման ենթակայ պիտի ըլլա՞յ թէ ոչ, ժխտողական պատասխան տուաւ, յարելով որ այդ կարգի անձերու պէտք է անպաշտօն վիճակի թոշակ սահմանել։

ՆԵՐՔԻՆ գործոց պաշտօնատան մէջ, երէկ, Նախարար Մէմտուհ փաշայի նախագահութեամբ գումարում մը ունեցան մաքսային վերատեսուչ Հասան Ֆեհմի փաշա, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Հագգը պէյ և պուլկարական գործակատար Պ. Կէչով և պուլկարական պատուիրակ Պ. Պ. Բոսէվ ու Տօլբէվ, որոնք Կայս. Կառավարութեան և Պուլկարիոյ իշխանապետութեան միջեւ կնքուած առեւտրական համաձայնութեան կարգ մը կէտերուն նկատմամբ խորհրդակցութիւն կատարեցին։

ՊԱՂՏԱՏԻ կեդրոնին մէջ առեւտրական Սենեակ մը հաստատուեցաւ։

ԻՏԱԼԻՈՅ դեսպանին կողմէ առջի գիշերը տրուած սեղանին ներկայ գտնուեցան Կայս. Պալատան երկրորդ քարտուղար ու սենեկապետ Իզզէթ փաշա, մաքսային վերատեսուչ Հասան Ֆեհմի փաշա, արարողապետ Ղալիպ փաշա, առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան խորհրդական Նէճիպ Մէլհամէ փաշա, Խարիճիէի արարողապետ Խայրէտտին պէյ և դեսպանական պաշտօնեաներ։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպանը, երէկ գիշեր, սեղան մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան Գերմանիոյ ու Ռումանիոյ դեսպանները, Օսմ. Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին անդամ Պ. Թէմիթաեայն։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ դեսպան Պ. Քոնսթան, որ Բարիզէն հոս վերադարձին կառախումբին մէջ պաղ առած ըլլալուն հետեւանքով հիւանդացած էր, սկսած է ապաքինիլ։

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ դեսպանը, այս իրիկուն, սեղան մը և յետոյ պարահանդէս մը պիտի տայ։

ՍԱԿԱՐԱՆԻ ԽԱՂԱՑՈՂՆԵՐԸ.— Յունական թերթերը, ծանուցանելէ յետոյ թէ շաբաթ իրիկուն Լիւքսէնպուրկի գազինոյին մէջ Սակարանի խաղացողներուն միջեւ կռիւ մը ծագեր է, ձեռնհաս պաշտօնարանին ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն, քանի որ Սակարանէն դուրս գործառնութիւնները արգիլուած են ըստ օրէնի։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ու թղթատարական վերատեսչութիւնը ծանոյց պէտք եղած տեղերը՝ շուտով հաստատել Կ. Պոլիս-Բէշթայի միջեւ «Հիւկ» մեքենաներու միջոցաւ հեռագրական հաղորդակցութիւնները։ Այդ գիծը ամենէն կարճը պիտի ըլլայ Բէշթայի ու Ծայրագոյն Արեւելքի միջեւ։

ՍՊԱՍԱՒՈՐՆԵՐԸ.—Քաղաքապետութիւնը ծանոյց ամէն կողմ որ ասկէ վերջը թաղապետութեանց առողջապահական պաշտօնեաները քննեն սպասաւորութիւն ընելիք անձերը և անոնց ամէն տեսակ հիւանդութենէ զերծ ըլլալը հաստատեն. նաեւ անոնց բարի վարուց տէր ըլլալն ալ հաստատուի. յետոյ, որոշ սակագինին համաձայն, վաթսուն, քառասուն, քսան ու տասը դրուշնոց արտօնագիրներ տրուին անոնց՝ սահմանուած կարգին համաձայն։

ՏԷՖԹԷՐԽԱՆԷԻ վերատեսչութիւնը գրեց Ձեռնհաս պաշտօնարանին թէ տուրքերու վարչութեանց կողմէ տրուած կոմիսիոններու վրայ միայն կատարուին «ֆէրաղ»ի և «ինթիքալ»ի գործողութիւնները. նաեւ կալուածներու և հողերու մասին հետազօտութիւն կատարելու առթիւ երբ հարկ ըլլայ տուրքի վարչութիւններէն արձանագրութեան մը պատճէնը ստանալ, այդ պարագան հաղորդել Տէֆթէրխանէի պաշտօնեաներուն։ Ձեռնհաս պաշտօնարանն ալ ծանոյց պէտք եղած տեղերը թէ հետազօտութեանց և տեւական տումարները եթէ ցարդ վաւերացուած չեն, շուտով վաւերացուին, կալուածական գանձուն շահերուն չվնասելու համար։

ԽՃՈՒՂԻ.— Ձեռնհաս պաշտօնարանը ծանոյց պէտք եղած տեղերը՝ միշտ լաւ վիճակի մէջ պահել Տրապիզոնի և Էրզրումի խճուղիները, որոնք միակ ճամբաներն են Թուրքիոյ և Պարսկաստանի միջեւ կատարուած առեւտրական փոխանակութեանց։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ գործառնութիւնները աւելի ևս զարգացնելու մասին ծրագիր մը պատրաստելով Բ. Դրան մատուցուեցաւ։

ՕՍՄ. ԿԱՊԵՐՏՆԵՐԸ.— Անգլիոյ, Գերմանիոյ և Ամերիկայի հրապարակներուն համար, այսօրերս, օսմ. կապերտի մեծաքանակ յանձնարարութիւններ եղած են, որով գիներն ալ կարեւոր բարձրացում մը կրած են։

ԻԶՄԻՐ-ԱՅՏԸՆԻ երկաթուղիի վարչական Խորհուրդը մարտ 13/26ին գումարուելիք բաժնետէրերու ընդհանուր ժողովին պիտի առաջարկէ 16 շիլին շահաբաժին տալ և ընդհանուր հասոյթէն 59,000 անգլիական ոսկիի գումար մը նոր տարուան հաշուոյն անցընել։

ՊՈՍՏԱԿԱՆ Խորհուրդին նախնական դատարանին նախագահը հետեւեալը կը ծանուցանէ.— Սկիւտարի ոստիկաններէն Վասըֆ էֆ. կ'ամբաստանուի թէ Հաշիմ անուն մարդ մը իրեն յանձնուեր է բանտ տանելու համար, սակայն ութ ժամ ետքը այդ մարդուն հետ վերադարձեր է գինով վիճակի մէջ. նաեւ թէ Մէհմէտ ու Մուսթաֆա անուն անձերը անոր յանձնուեր են՝ Բիրաճի ոստիկանատունը տանելու համար, բայց յանձնումին համար իլմուխապեր չէ կրցած ցոյց տալ և այդ մասին արձանագրութեանց տումարին մէջ իր ստորագրութիւնը խեղաթիւրած է՝ անընթեռնլի վիճակի մը վերածելով։ Դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ փետր. 28ին. ուստի Վասըֆ էֆ. որուն բնակավայրը յայտնի չէ, եթէ նոյն թուականին չներկայանայ, ի բացակայութեան պիտի դատուի։

ՕԴՈՅՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Ափրիկեան Տրիպոլիսէն կը գրեն թէ Ճէպէլը Ղարպի գաւառին կեդրոնին մէջ, ուր մինչեւ հիմա ձմեռը թեթեւ անձրեւներ միայն կը տեղային, վերջերս հինգ սանթիմէթրի չափ ձիւն տեղալով հինգ-վեց ժամ մնացեր է։ Տեղացիները մեծապէս զարմացեր են, վասն զի մինչեւ հիմա այդ տեսակ բան մը տեսած չէին։

—Հալէպէն առնուած լուրերու նայելով, Մարաշի մէջ ու շրջակայքը երկու օր ձիւն տեղալով ճամբաները գոցուեր են։ Զէյթունի մէջ տեղացած ձիւնը մէկ ու կէս կանգուն բարձրութեան հասեր է, որով գիւղաքաղաքէն կարելի չէ եղած դուրս ելլել։ Անտիոքի մէջ յունուար 6ի գիշերը տեղացած ձիւնէն ձիթենիները վնասուեր են։ Քաղաքին մէջ ալ տուն մը ու եօթը խանութներ փլեր են ձիւնին ծանրութենէն։

—Սըվազէն կը գրեն թէ Գալէնտէրօղլը Ալի, Գասըմօղլը Սիւլէյման և Ալի լեռնէն փայտ կրելու պահուն փոթորիկի բռնուելով երկրորդը մեռեր է և միւս երկուքն ալ զգայազիրկ վիճակի մէջ ազատուեր են ձիւներու տակէն։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԷՈՐԳ ԷՖ. ՔԷԼԷԿԵԱՆԻ

Երէկ, Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցիին մէջ հանդիսաւորապէս տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութիւնը հանգուցեալ Գէորգ էֆ. Քէլէկեանի, —հնագիտական առարկաներու ծանօթ վաճառականը, որուն մահը ծանուցինք արդէն մեր չաբաթ օրուան թիւով։ Դագաղը դրուած էր տաճարին մէջտեղ, չքեղ մահարձի մը վրայ, կերոններով ու սեւ չղարչներով միայն շրջապատուած, հանգուցելոյն ընտանիքը փափաք յայտնած ըլլալով որ ծաղկեպսակ չնուիրուի։

Արարողութեանց կը նախագահէր Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան, շրջապատուած չորս վարդապետներէ ու բազմաթիւ քահանաներէ։ Երէցեան Սրբազան խօսեցաւ սրտագին յարմար դամբանական մը զոր վերջացուց՝ նկարագրելով հանգուցելոյն առեւտրական բազմամեայ գործունէութիւնը, որ ինչպէս Պոլսոյ նոյնպէս Եւրոպայի վաճառականական հրապարակներուն վրայ ծանօթ էր, և երկնային մխիթարութիւն հայցելով եղբայրներուն՝ Տիգրան Խան Քէլէկեանի (պարսկական հիւպատոս և հնագիտական առարկաներու ծանօթ վաճառական ի Բարիզ), Գրիգոր և Յակոբ էֆ.ներուն ու ազգականաց քոյրերուն։

Դագաղը հանդիսաւոր թափօրով հանուելով եկեղեցիէն առաջնորդուեցաւ գիւղին ազգ. գերեզմանատունը և ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանին մէջ։

Յուղարկաւորներու բազմութիւնը որ լեցուցած էր եկեղեցին և հետեւեցաւ թափօրին, կը բաղկանար հայ և օտարազգի պատուաւոր անձնաւորութիւններէ, ծանօթ վաճառականներէ եւայլն։

Քէլէկեան ընտանիքը իր խորին շնորհակալիքը կը յայտնէ ամէն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ հանգուցեալ ԳԷՈՐԳ ԷՖ. ՔԷԼԷԿԵԱՆի յուղարկաւորութեան և իրենց ցաւակցական զգացմանց հաւաստիքը արտայայտեցին այս ախուր առթիւ։

ՅԱՏՈՒԿ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ
ՄԱՆԹԱՇԵՎԻ ՁԷԹԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՊԱԹՈՒՄ, 19 փետր.— Մանթաշեվի քարիւղի մեծ զտարանէն հրդեհ ծագեցաւ և չուտով մեծ համեմատութիւններ ստացաւ, հակառակ զտարանին գործաւորներուն կողմէ եղած գերմարդկային ջանքերուն։ Շրջակայ բոլոր զտարանները վտանգի մէջ են։ Հիմակուընէ կը գուշակուի թէ վնասները չատ մեծ պիտի ըլլան և թէ առայժմ կարելի չէ ճչդել։

ՖՐԱՆՍԱ
ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԱՐԻԶ, 18 փետրուար.— Նախարարները առտուն գումարուեցան և եկեղեցիներու վայելման պայմանագրութեանց խնդրով զբաղեցան։ Պ. Պրիան պարզեց իր հաշտարար հայեացքները, և Դահլիճին անդամոց միջեւ համաձայնութիւն գոյացաւ՝ գոհացում տալու եպիսկոպոսներուն, ընդունելով պայմանագրութեան մը բանաձեւը, որ կ'երաշխաւորէ կրօնքի պաշտամունքին չարունակութիւնը և կ'ապահովէ նուիրապետութեան յարգուիլը։ Կրօնական խնդրոյն վրայ համաձայնութիւնը գոյացած ըլլալով, նախարարները ընդունեցին այսօր Երեսփ. Ժողովին մէջ վիճաբանութիւնը։ Քաղաքական շրջանակներու մէջ, սակայն, դեռ կը տարակուսին Դահլիճին կացութեան հաստատուն ըլլալուն վրայ, քանի որ եկամուտի տուրքին օրինագիծը նոր դժուարութիւններ առաջ կը բերէ։

—Եկեղեցիներու պայմանագրութեան խնդիրը գրեթէ կարգադրուած ըլլալով կրօնից նախարար Պ. Պրիանի կողմէ, բանակցութիւնները վերսկսան Բարիզի արքեպիսկոպոսին և Սէնի կառավարիչին միջեւ։ Կ'ըսուի թէ համաձայնութիւնը գոյացած է և թէ Վատիկան լիազօր իշխանութիւն տուեր է Ռիչառ կարտինալին՝ կառավարութեան հետ համաձայնելու համար։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վաղը, երեքշաբթի, պիտի կատարուի Ռայխստակին բացումը։ Վաղը պիտի ժամանէ Գերմանիոյ կայսրը՝ բացման նախագահելու համար։ Կ'ըսուի թէ գահաճառը կարճ պիտի ըլլայ և Գերմանիոյ ներքին քաղաքականութեան մասին որ և է փոփոխութիւն ցոյց պիտի չտայ։ Կայսրը նաեւ պիտի խօսի Գերմանիոյ բարեկամական յարաբերութեանցը վրայ՝ օտար ազգութեանց հետ։ Ռայխստակին դիւանը չորեքշաբթի պիտի ընտրուի և խորհրդարանական աշխատութիւններն ալ հինգշաբթի պիտի սկսին։

ՎԻԷՆՆԱ.—Քլէմանթին իշխանուհիին յուղարկաւորութիւնը վաղը պիտի կատարուի։ Ֆրանց Եօզէֆ կայսրը և Ֆէրտինանտ իշխանը ներկայ պիտի գտնուին։ Աւստրիական արքունիքը տասներկու օր սուգ պիտի պահէ։ Ամէն կողմէ ցաւակցական հեռագիրներ կը հասնին՝ Անգլիոյ թագաւորէն, Գերմանիոյ կայսրէն, Սպանիոյ թագաւորէն և այլն։

ՓԱՐԻԶ.— Հեղեղներ ողողեցին Պօնը և Քօնսթանթինը՝ Ալժէրիոյ մէջ։

ԼԻԶՊՈՆԱ.— Լակոսի ծովածոցին մէջ փայլուն նաւարչաւներ տեղի ունեցան՝ անգլիական նաւարմիին ի պատիւ։ Ներկայ էին Փորթուկալի թագաւորը ու թագուհին։

ՌՈՒՍՏԻՆԿԹԸՆ.— Մ. Նահանգաց Խորհրդարանը քուէարկեց այն օրինագիծը որով տասնըչորս տարեկանէն վար ճապոնցի տղաք պիտի ընդունուին Սան-Ֆըրանչիսքոյի վարժարաններուն մէջ։ Յետոյ վիճաբանութեան ենթարկուեցաւ գաղթականութեանց վերաբերեալ օրինագիծը։

ՀՌՈՄ.— Կալնանոյի մէջ երկաթուղիի կառախումբերու ընդհարում մը պատահեցաւ։ Եօթը հոգի վիրաւորուեցան։

ՓԱՐԻԶ.— Ֆրանսացի պատմաբան և կաճառի անդամ Պ. Մոնօ Պերլինի գիտութեանց Ակադեմիին թղթակից անդամ ընտրուեցաւ։

ԼՕՆՏՕՆ.— Հէլիօբօլիս շոգենաւը ընդհարեցաւ Lorianism շոգենաւին, որ ընկղմեցաւ. տասնըհինգ հոգի մեռան։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Գերմանական պանքերու կողմէ երկու ներկայացուցիչներ Պետերսպուրկ ժամանեցին՝ սեղանաւորական գործերու համար։

ՊՈԼՈՆԻԱ.—Բանաստեղծ Քարտուչչիի յուղարկաւորութիւնը այսօր կատարուեցաւ, համակրական մեծամեծ արտայայտութեանց մէջտեղ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 5/18 Փետրուար

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	105 27
Ամէնէն բարձր գին	»	105 32
Ամէնէն վար գին	»	105 26
Բումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	152 3/8
Ամէնէն բարձր գին	»	152 1/2
Ամէնէն վար գին	»	152 3/8
Թրամվայ	»	69 50

ԲԱՑՈՒՄ 6/19 Փետրուար

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	105 24
» » » ժամը 7ին	»	105 25
Բումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	152 1/4
» » ժամը 7ին	»	152 1/4
Քարափ Կ. Պոլսոյ Գ. Կ.	»	440 —
Անատ. երկթ. Պարտթ. Ա. սերի	»	519 —
» » » Բ. սերի	»	518 —
» » բաժնեթուղթ	Ա. Ո.	18 45
Շիրքէթի Խայրիէ	»	41 —
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	4 90
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 85
Օսմ. ծխախոտ		— —
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		11 40
» ժուիսանս		6 60
» պարտաթուղթ		482 —
Թրամվայ	Ֆր.	69 50
Տէրքոսի ջուրի ընկ.		355 —
Պալիա Քարա Այտըն	Ք. Կ.	682 —
Միտիլլի պանքա	Օ. Ո.	6 25
Սալօնիքի պանքա		175 —
Մերսին Ատանա պրտղթ.	Ք. Կ. Ա. Ո.	16 75
Քարասու առանձնաշնորհեալ		114 50
» սովորական		110 50
» 5 պարտաթուղթ	Ք. Կ.	88 —
Քարափ Իզմիրի		596 —
Փոխառ. Հելլենական 5 %		262 —
Հելլենական պարգեւաւոր թուղթ		434 —
» » »	Օ. Ո.	4 07
Լաւրիոմ	Ֆր.	104 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ո.	1 80
» » 8 »		4 60
Բումէլի երկաթուղի	Ֆր.	1 50

Փոխ. հրապարակ Օսմ. Պանքայի 6 1/2 %

	Գնում	Վաճառում
Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.	110 —	— —
» չէք »	110 1/4	110 12 1/2
Բարիզ 3 ամիս Ֆր.	— —	— —
» չէք »	22 90	22 85
Պերլին մարք	18 65	18 60
Վիեննա քուրոն ֆիօրին	21 93	21 87

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 38
Ֆրանսական »	»	87 15
Գերմանական 20 մարք	»	106 10
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 20
Մէճիտի տարբերութիւն	»	107 20
Արծաթ մանրուք	»	104 —
Մէթալիք	»	100 20
Բուպլի թղթադրամ	Օ. Ո.	8 67

ԱՄԷՐ ՊԻՔՕՆ

Société Producteur du France, Péra

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՊԷՐԱ

Ամենաքարձր զնահատումներու արժանացած զանազան արուեստահանդէսներու մէջ:

ԱՄԷՐ ՊԻՔՕՆԸ, ամենէն չատ քինքինա պարունակող սա կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժերիական հողի յատուկ տունկերով։ Իր կազդուրիչ ու հակատենդային յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։ Առտուն անօթի փորանց կամ ճաշէն առաջ առնուած ատեն՝ բարեբար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։ Այդ ըմպելին չնորհիւ՝ մարդուս սպառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ տենդէ զերծ կը մնայ։

Ծանօթ.— Անխիղճ մ րդիկ մեր վաճառանիշը կեղծած ըլլալնուն, Ամէր Պիքօն սպառող մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կուտանք առաջնակարգ տուներու միայն դիմել, որպէս զի կեղծերը չառնեն. պէտք է պահանջեն որ շիշերը Ինիօն տէ Ֆապրիքանի դրոշմը կրեն։

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ

Պ. Լ. ԲԱՐՄԱ։

Պ. Պ.

Բ Պօնսմի	Ղալաթիա
Ա Ռէքքիա	»
Էքօնօմիք Գօօբէռաթիվ	Ղալ. Բերա եւ Գատըգիւղ
Ռօզարիօ Սիւսօնէ	Ղալաթիա
Բարատօրուլօ եւ Մէլէթիատիս	»
Ժ Սթավրօբուլօ	»
Սթավրօբուլօ Եղբարք	
Քօթթաքի Եղբարք	
Վէնսան Գաստաղեան (դեղվճ)	Կ Պոլիս
Մէհմէտ Քեազիմ	
Տ Մեզիքքի որդի եւ Ընկ	
Մ Մէզիքքի	
Թ Լինօ	
Պ. Եէֆէրեան	
Ժ Վօնթիզիանօս եւ Ընկ.	
Էմիլ Լաննըրիտ	Բերա
Տէմէթրաքօբուլօ եղբ. ք եւ Ընկ	
Թ. Սարրէնեան Բերա, Կ. Պոլիս, Ղալաթիա	
Պօն Մարշէ	Բերա

եւն. եւն. եւն. 50—6

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Թողեալ Հասոյթներու Ընդհանուր Տօրէնութիւնը կը ծանուցանէ հանրութեան թէ ստորեւ նշանակուած գետին եւ լիճերուն ձկնորսութեան տուրքին վարձակալութիւնը, ինչպէս նաեւ Ատաբազարի գաւառակին մուշտակաւոր կենդանեաց մորթերու տուրքին վարձակալութիւնը, որուն պայմանաժամը մինչեւ տարւոյս վերջը կ՚աւարտի, յիշեալ տեղերու Հանր. Պարտքի գործակալութիւններու կողմէ աճուրդի դրուած է՝ ձկնորսութեան տուրքի վարձակալութիւնը երեք տարուան պայմանաժամով, եւ մորթերուն տուրքինը՝ մէկ տարուան պայմանաժամով, սկսեալ 1 մարտէն (1323 (1907)։

Աւասիկ վարձու տրուելիք ձկնորսութեան տուրքերուն մանրամասնութիւնները.—

1. Ձկնորսութեան տուրք Բաւլիարի, որ Սաքարիա գետին մաս կը կազմէ, եւ սա Քարա-Սու գիւղախումբին մէջ կը գտնուի, Ատաբազարի գաւառակ (Իզմիտ)։ Այդ տուրքերը, ասկէ առաջ, Չիֆթճէ 19ին, երեք տարուան համար վարձակալութեան տրուած է 38,500 ղրուշի։

2. Ձկնորսութեան տուրքերը Աճի-Սու լիճին, սահմանակից ունենալով Աք-Կիւրկէն եւ Եանըք-Տէրէ՝ Իզմիտի գաւառակին մէջ։ Այդ տուրքերը ասկէ առաջ վարձակալութեան տրուած էին 7510 ղրուշի երեք տարուան պայմանաժամով։

3. Սաքարիայի ձկնորսութեան տուրքերը, գետին այն մասին ընթացքին դուրս, որ կը գտնուի Քարա-Սու գիւղախումբին մէջ՝ Ատաբազարի գաւառակին (Իզմիտ) ենթակայ։ Այդ տուրքերը նախապէս վարձու տրուած էին 1500 ղրուշի՝ մէկ տարուան պայմանաժամով։

4. Ձկնորսութեան տուրքերը Պաշ-Պալաքլավայի եւ իր չարակից մասերուն՝ Ատաբազարի գաւառակին մէջ, ինչպէս նաեւ Օքճի-Տէրէի, Քէօքճէ-Վիրանի, Աք-Կէօլի, Քամըշ-Կէօլի, Քէօր-Սաքարիայի եւ Քէօբրիւի՝ Քանտըրէ գաւառակին մէջ վարձակալութեան տուրքերը։ Ասկէ առաջ այդ տուրքերը երեք տարուան համար վարձակալութեան տրուած էին 39500 ղրուշի։

5. Ատաբազարի մուշտակաւոր կենդանեաց մորթերու տուրքին վարձակալութիւնը, որ նախապէս 2571¼ ղրուշի վարձակալութեան տրուած էր մէկ տարուան համար, անցեալին պէս դարձեալ մէկ տարուան պայմանաժամով վարձու պիտի տրուի։

Ամէն անոնք որ Կ. Պոլսոյ մէջ կ՚ուզեն մասնակցիլ այդ աճուրդներուն կամ տեղեկութիւններ առնել վարձակալութեան պայմաններուն վրայ, կրնան Հանր. Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութեան (Ձկնորսութեան ճիւղ) դիմել։ Նաեւ պարտաւոր են կանոնական երաշխաւորութիւնը տալ։ 13—3

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

27/9 փետր. 1907 (1322)

* *

ԱԶԴ.—1323 տարւոյ Մարտ ամիսը մօտեցած ըլլալով, երբ ոգելից ըմպելիներու տուրքին առաջին վճարումը կը կատարուի, Օսմ. Հանր. Պարտքի Թողեալ Հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Կ. Պոլսոյ մէջ եւ շրջակայքը հաստատուած ոգելից ըմպելի ծախողները, այս մասին պատրաստուած կանոնագրին 10րդ եւ 14րդ յօդուածներուն համաձայն, պարտին փետրուար ամսուն մէջ անձամբ ներկայանալ ոգելից ըմպելիներու տեսչութեան, որ Կ. Պոլսոյ մէջ Ձկնարանի վերին յարկը հաստատուած է, կանոնական հրամանագիրը ստանալու համար։ Անոնք որ յառաջիկայ Մարտ 1էն առաջ չեն ներկայանար, եւ ոգելից ըմպելի կը ծախեն առանց արտօնագրի, օրինական միջոցներու պիտի ենթարկուին փետր. ամիսը լրանալուն պէս։ 14—3

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ.

Ազդ.—Թէմաէքիի Բրիօրիթէ 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ 1907 փետր. 1էն սկսեալ, այդ թուականին պայմանաժամը աւարտած թիւ 28 կտրօններուն, ինչպէս նաեւ յունուար 1/14ին վիճակահանութեան մէջ ամորթի եղած պարտաթուղթերը պիտի վճարուին Ղալաթիա, Օսմ. Պանքայի կիշէներուն մէջ։ Այդ կտրօններուն եւ արժեթուղթերուն փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան պոռտրօներ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը։ Իր շրջաբերութեան համար սահմանուած թուականէն տասն օր յետոյ, այդ ընկալագիրը պարտի ներկայացուիլ Ղալաթիոյ Օսմ. Կայս. Պանքայի արկղին։ 14—14

Կ. Պոլիս, 28 յուն. 1907

ՌՈՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԸՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու սառոյցէ խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10 666 666 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	154,666 666 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	400,728 000 »
1904 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	65,224 946 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Աղաբեան խան Վօյվօտա Ղալաթիա։

Պոլսոյ գործակալութեան, Տիլսիզզատէ խան, Աշըր Էֆէնտի ճատտէսի, Թիւ 26։

Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ 11 50—8

ԱՅՐ, ԿԻՆ, ՏՂԱՅ

Մարդս տենդի հիւանդութենէ վերջը տկար կը մնայ, մանաւանդ տղայ մը։ Թէպէտեւ հարկ չէ տեսնուի, հիւանդին պէտք է տալ

Ճիշերու վրայ ասոր ուշադրութիւն ընել պէտք է։

SCOTT'S EMULSION

և տկարութիւնը անմիջապէս և վստահաբար կը փարատէ և կը տեսնուի որ

ԸՍԿՕԹԻ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

մարմինը պատող բոլոր տկարութիւններու դէմ ամենամեծ դեղ է։ Արեգական տակ ասոր հաւասար բան մը չկայ. այնպէս կատարեալ կը բժշկէ՝ որ կը կարծուի թէ հիւանդութիւնը կոտրէ ու կը կլլէ։

Բոլոր դեղագործներէ և դեղավաճառներէ կը ծախուի։

18

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

50,000,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բաղրաս, Վօլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրետէ)։

Դրամագլուխին եւ աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ՚ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ եւ Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու եւ արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին եւ թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով եւ ուզուած ատենը ետ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ եւ զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ ապահովութեան խոշոր չէր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ՚ընդունի դրամ եւ արժեթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ		3%
Վեց ամսուան	համար	3½%
Մէկ	»	» 4 —
Երկու	» եւ աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին եւ Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով եւ փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ եւ մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն 25 ղրուշ ոսկեգրամ։ 50—32

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Օսմանիէ շոգենաւը նաւապետ Կաթէսչի, կիրակի, 17 փետր. 1907 (Ը Ե) կէսօրէն ետք ժամը 2ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 19 փետր 1907 (Ը Ե) կէսօրէ ետքը, ժամ երեքին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր եւ Պիրէոն։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Փետր. 19ին, Իմէրէդի, Մարսիլիայէն

Փետր. 25ին, Ֆրիժի, Սեւ ծովէն

Մարտ 5ին, Սիրքասսի, Մարսիլիայէն

ՄԵԿՆՈՒԱԾՆԵՐ

Փետր. 20ին, Իմէրէդի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք

Փետր. 26ին, Ֆրիժի, Մարսիլիա։

Մարտ 6ին, Սիրքասսի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք

Ա	կարգ	արիզի համար	200	ֆր
»	»	Մարսիլիոյ	» 160	»
Բ	»	Բարիզի	» 150	»
»	»	Մարսիլիոյ	» 120	»

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։

15 50—4 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ Ֆրք. 9,500,000

Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ » 142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ՚ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահկարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ եւ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով եւ պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանիքի, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—21

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Ղալաթիա, Թանրապրուն խան, 2 թիւ յարկաբաժին, Օսմանեան Պանքայի դէմ

ԱՊԱՐԻԿ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՈՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

ՀԵՐՃԱՅԻ ՀԵՐՕՅԱՅ ՔԵՐԹԶԱՅ

Ամէն անուան յատուկ սկզբնատառով ադամանդազարդ ոսկի մասնիկներ

Հերճայի վաճառատունը՝ գոհարեղէններու, ոսկի եւ արծաթ շղթաներու, գրպանի, պատի եւ քօնսօլի ժամացոյցներու մասնաւոր վաճառումէն զատ՝ իր բազմաթիւ յաճախորդներուն վստահութենէն քաջալերուած, այս անգամ կը փութայ յայտարարել թէ՝ ամէն եղանակի յատուկ վերջին նորաձեւութեան վրայ պատրաստ ունի արանց, կանանց եւ տղայոց համար ամէն տեսակ հագուստներ ու անձրեւի համար մուշտակաւոր վերարկուներ, նաեւ ճերմակեղէններ, ֆանէլլաներ եւ Թօհաֆիլյէներ ու կօշիկներ։ Ունի նաեւ կահկարասի, ձեղունի լամբարներ, մահճակալներ, եւրոպական ու անգլիական գորգեր, գետնի մուշտակներ, կրամօֆօններ ու պիսիքլէթներ՝ ամենավերջին կատարելութիւններով։

Հերճայի վաճառատունը մայրաքաղաքիս մէջ միակն է, որ չահած է հանրութեան վստահութիւնը եւ գոհունակութիւնը, իր ապրանքներուն տոկունութեան եւ ոսկիներու մաքրութեան, ձեւաւորութեան եւ աժանութեան համար։

ԱՊԱՌԻԿԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Գնուած ապրանքին հարիւրին 20ը միայն կանխիկ, իսկ մնացեալ գումարին համար շաբաթական հարիւրին 5 վճարմամբ պատրաստ է հայթայթել։

Վաճառատունս հաստատուած է

ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՅ, ՈՍԿԵՐՉԱՑ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 13

Անգամ մը այցելել բաւական է համոզուելու համար թէ Հերճայի անմրցելի կազմակերպութեամբ մը ի վիճակի է այսօր գոհացնելու իր ամենէն դժուարահաճ յաճախորդները։

Կանխիկ գնողներու համար հարիւրին 5 զեղչ

Սակարկութիւն չկայ 50—15

Շարաթական վճարմանց համար հաւաքիչներ միշտ պատրաստ են

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօն	Անուանք	Թօն	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սափֆօ	1119
Ալեքթ	3607	Տօմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Սիրիօ	1785
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հօրաթիօ	1600	Միլօ	1157	Սիլվիօ	119
Աթիլոքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մոնդէպէլլօ		Սցէքօ	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Փասսօ	1323
Պորտոլինօ	1264	Էպքօ	3464	Իտալօ	5 40	Նէրօ	1 33	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրֆֆալօ	4481	Էլաստաքօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օտիս	4100	Թօրքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էցաքօ	841	Քլէսօ	053	Օթէլլօ	4036	Թօլէտօ	1470
Գալիբրօ	1837	Ֆիտօ	954	Քալրինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Սուրպինօ	242
Գարէօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քօմօ	1700	Պալերմօ	1657	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Պոլօ	510	Վոլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէրանթօ	2272	Րիալթօ	3329	Վ. Քլթուցն	239
Սօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1513	Իէտա	1350
Փոլորատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րօլլօ	613	Զէտա	1200
Գոնկօ	2905	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօճէս	1789	Թորօ	
Գօրսօ	895	Կրատնօ	1695	Մարէնկօ	1473	Րողացի	136	Մայօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.

Թայգօ շոգենաւը. Նաւապետ Սաքլէրըն։

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.

Վասօ շոգենաւը, Նաւապետ Հէրբարք, մարտ 2ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՍ

Թիւ 22 24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—14

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Փետրուար

Դշ. 6]19 Իզմիր, Պիրէոն, Աղեքսանդրիա, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բոր-Սաիտ ու Սուր ոյ նաւահանգիստները մեկնող շոգենաւին հետ։

Դշ. 6]19 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Քերասունտ, Տրապիզոն. Րիզէ, Պաթում, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։

Դշ. 7]20 Սէվաստոփոլ ժամը 10ին։

Եշ. 8]21 Օտեսա ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Ղրիմ-Կովկաս, Ղրիմ, Ազով, Օտեսա-Քէրսոն, Օտեսա-Նիքոլայէվ գիծերու շոգենաւերուն հետ։

Եշ. 8]21 Պուրկազ, Վառնա, Օտեսա, իրիկուան ժամը 4ին։

Ուր. 9]22 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քրիտ Թրիպոլի, Պէրութ, Եաֆա, Բոր-Սաիտ, Աղեքսանդրիա, իրիկուան ժամը 4ին։

Շբ. 10]23 Օտեսա, իրիկուան ժամը 4ին։ 50—11

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԵՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆուրոն, ամբողջովին վճարուած

Պահեստի գումար 36 միլիոն ֆուրոնի չափ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամ ըլլալու են։ Ցիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վինըր Պանք-Ֆերայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Ատկայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի գումարի համար		
6	»	151- 200	»	»	»
10	»	201- 500	»	»	»
15	»	501-1000	»	»	»
30	»	1001 եւ անկէ վեր	»	»	»

Վինըր Պանք-Ֆերայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ աւանդողներուն հաշիւը կարգադրել. ուզուած ատեն վճարելով տետրակին պարունակած գումարը։

Վինըր Պանք-Ֆերայն խնայողական գումարը պարունակող տետրակ մը կը յանձնէ անչափահասի անունով. բայց այդ պարագային նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։

Խնայողական Սնտուկէն զատ Վինըր Պանք Ֆերայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով

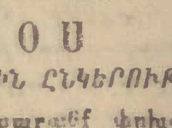

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա ԿԱՐԳԻ	Բ ԿԱՐԳԻ
Աէդի	Նալցօզրիա
Միներա	Էմէյափա
Րափայէլ	Պուգէրիա
Թէկլըր	Մօէրիա
Նարպօն	Ֆօյնիք
Նավարին	Ֆարօս
	Թիպաս

Բարնում շոգենաւը Լիվըրբուլէն ճամբայ ելած է ընդհանուր ապրանքով, ամսոյս 5ին, դէպ ի Կ. Պոլիս, ուրկէ Սամսոն, Տրապիզոն եւ Պաթում պիտի երթայ. հոս կը սպասուի ամսոյս 22ին։

Բէթրուն շոգենաւը Լիվըրբուլ պիտի մեկնի ամսոյս 22ին։

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ՚առնեն բայց տեսչուհի չունին։ ստեռլինկ

Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գին է 15

» » Բ. » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ՚ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ.

Գործակալք

Ուիթոլ խան, Պաղչէ գաբու, Պոլիս

ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.

50—35 31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ՔՐԷՏԻ ՖՈՆՍԻԷ ԷԺԻՊՍԻԷՆԻ 3%

ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐ

1886ին եւ 1903ին հրապարակ հանուած

ԱՄՈՐԹԻՍՄԱՆԻ ԹԻՐԱԺԸ

1907 Մարտ 1ին

Օսմ. Կայս. Պանքան իր Կեդրոնատեղիին եւ Պոլսոյ ու Բերայի իր մասնաճիւղերուն մէջ չափաւոր բրիմով կ՚ապահովագրէ այդ պարտաթուղթերը ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարման վնասներուն։ Հիմակուան գներուն համաձայն, առաջ եկած վնասը 88 ֆրանք պիտի ըլլայ առաջին շրջաբերութեան պարտաթուղթերուն համար, իւրաքանչիւրին գինը ըլլալով 338 ֆրանք, իսկ 19 ֆրանք վնաս երկրորդ շրջաբերութեան պարտաթուղթերուն համար, որոնց իւրաքանչիւրին գինն է 269 ֆրանք։ 20—11

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (63)

ԼԻԱՆ-ՆԷՐՕՆ

ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԼԷՆՕՐԻ ՏԱՌԱՊԱՆՔՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՊԱՏԱՆԴ ՄԸ

—Շատ լաւ։ Հասցէն գիտես. Օր. Ժանն Պլանշար, Կրավիլլիէ փողոց... Ընդհուպ ցտեսութիւն ուրեմն։

—Նախաճաշ չպիտի՞ ընէ տիկինը։ Ասանց նախաճաշ ընելու ինչպէս պիտի մեկնի. յետոյ ճամբան կը մնայ։ Տիկինը շատ լաւ գիտէ թէ մրջիւնի մը չափ ուժ չունի ինք...

—Ապահովին լուր մը առնելէ յետոյ միայն պիտի ճաշեմ, պատասխանեց, քող մը ձգելով դէմքին վրայ, որ անդէն կարմրած ու շլացուցիչ դարձած էր։

Մնաս բարով, կամ աւելի ճիշդ կ՚ըլլայ ըսել, ցտեսութիւն, հաւատարիմ Մանծոս, երկրորդ մայրը սիրասուն պաւկիս... Քանի մը ժամէն լուր պիտի բերեմ քեզի։

Լէնօր խանդաղատանօք ողջագուրեց անձնուէր սպասուհին ու հեռացաւ՝ իր ճակատագրին դիմելով։

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

ՅՈՒՍԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ

Արիսթօ ձափռած էր ճարտարօրէն Լէնօրի ոտքերուն առջեւ նետուած նամակը։

Այդ պատանին, որ Ծուլիոյի հաշուոյն միշտ զարանակալ կը սպասէր դղեակին շուրջը, որմէն կը շահագրգռուէր գեղանի ու կարեկիր Լէնօրի վիճակին, ինչպէս նաեւ իր աչքերուն առջեւ գործուող տառապին։

Ասով հանդերձ՝ չէր մոռնար միւկններ քաղելու եւ կարելի եղածին չափ լաւ վաճառում մը կատարելու։

Տիանի անհետացման գիշերը, Արիսթօ անտառի իր հիւղակին մէջ պառկած էր, առտուն կանուխ ծաղիկ հաւաքելու համար։ Պատանին յանկարծ մութին մէջ լսեց յամր քայլափոխեր ու խեղդուկ ձայներ։

Երկու հոգի կը խօսակցէին, ծառերուն մէջէն սողոսկելով։

Զարամճի տղան չոր տերեւներու իր խշտիքին վրայէն վեր ցատկեց ընդոստ, բաներ մը լսելով, որոնց իմաստը հասկընալէ աւելի կը կռահէր։

Շուտիկի մը պէս ճկուն ու լռիկ, ոտքի ելաւ եւ գիշերաշրջիկներուն հետեւեցաւ, զորս ճանչնալ կը կարծէր, մտովի ըսելով թէ ի՛նչ աղտոտ գործերու պիտի ձեռնարկէին անոնք։

Թէքթ-տ՚էկլ եւ իր գլխաւոր արբանեակը մինչեւ այն խրամատը յառաջացան, որ Սէրիսօլի դարաստանը կ՚առաջնորդէր։

—Մօտակայ նրբուղիին մէջ ինծի սպասէ՛ ինքնաշարժ կառքով, ըսաւ մարքիզը, իր ընկերոջ ուղղելով խօսքը։ Կէս ժամը չանցած՝ հոն պիտի գտնուիմ։ Քլորօֆորմը մինչեւ հիմա առաջ բերած ըլլալու է իր ազդեցութիւնը։ Ուստի Ֆանի անմիջապէս ինծի պիտի յանձնէ լակոտը։

Արիսթօ, ծառի մը ետին կծկտած, լաւ չհասկցաւ այդ խօսքերը, հակառակ սուր լսողութիւն մը ունենալուն։ Բայց իմացած քանի մը բառերն իսկ բաւ եղան իրեն վախ ներշնչելու ամէն անոնց նկատմամբ զորս կը սիրէր եւ կը պաշտպանէր։

Էվէյնէ անհետացած ըլլալ կը թուէր մեծ ծառերու աղօտ ստուերին մէջ։ Թէքթ-տ՚էկլ անցած էր խրամատը։

Արիսթօ անոր ետեւէն յառաջացաւ, բայց աւազակին պէս մեծ զգուշաւորութեամբ անցաւ խրամատը։

Ջհամարձակելով Թէքթ-տ՚էկլի ետեւէն երթալ, նոյն իսկ անոր հետքը կորսնցուց եւ դղեակին մօտեցաւ ըստ բաղդի։

Ցանկարծ մարքիզը երեւան ելաւ, թեւերուն մէջ բեռ մը առած, որուն ի՛նչ ըլլալը չհասկցաւ Արիսթօ։

—Ի՞նչ կրնայ գողցած ըլլալ անզգամը, հարցուց Արիսթօ մտովի։

Մանկական լացեր պատասխանեցին։

Փոքրիկն Տիան, իր մօր գողտր թեւերէն յափշտակուած, որ քլորօֆորմի ենթարկուած ըլլալուն համար անշարժութեան դատապարտուած էր, մայրը օգնութեան կը կանչէր հեծիւններով։

Կարեկցական բառեր ու կատաղի բացագանչութիւններ արձակեց Արիսթօ, համոզուած ըլլալով իր անզօրութեան։

Գիշերուան այդ ժամուն ի՛նչ կրնար ընել յափշտակիչին դէմ։

Օգնութեան աղաղակ արձակե՞լ։

Արիսթօ կորստեան պիտի մատնուէր, առանց կարենալու Տիանը փրկել։

Կառքը, Էվէյնէի կողմէ առաջնորդուած, խրամատէն քիչ մը անդին պիտի սպասէր։

Քանի մը վայրկեանէն՝ երկու մեղսակիցները հեռուն պիտի գտնուէին։

Թէքթ-տ՚էկլ արագօրէն խոյս տուաւ, հիմա որ թանկագին որսը իր ճանկերուն մէջ կը գտնուէր։ Հետեւաբար Արիսթօ անխոհեմութիւն գործած պիտի ըլլար՝ եթէ երբեք հետապնդէր աւազակը։

—Արիսթօ, հիմա միակ գործ մը ունիս ընելիք։ Ծուլիօ բարեկամին քով վազել եւ եղելութիւնը պատմել։ Անիկա ինէ աւելի զօրաւոր է եւ շատ բան գիտէ այդ չարագործին վրայ։ Թերեւս պիտի կրնայ իր մօրը վերադարձնել տղան։

Բայց վայրկեան մը խորհրդածելէ յետոյ, իր ծրագրին մէջ փոփոխութիւններ ներմուծեց։

—Ափսո՛ս, խեղճ կինը ի՛նչ պիտի խորհի, երբ իր կապոյտ աչքերը բանալով տեսնէ որ իր քով չի գտնուիր անուշիկ Տիանը... Շատ պիտի վշտակրի... Արիսթօ, մարդս, պէտք է որ նամակ մը գրես այդ դեղանի տիկնոջ, Պ. Ծուլիոյի ըրածին պէս։ Իր վշտին տակնուվրայութեան մէջ, հեգ մայրը պատուհանին առջեւ կեցած պիտի ըլլայ։ Պատուհանէն ներս կը նետես երկտողը եւ յետոյ մայր Միշէլի քով կ՚երթաս։

Արիսթօ կէտ առ կէտ ի գլուխ հանեց իր ծրագիրը։

Կրավիլլիէ փողոցի բնակարանը հասնելուն, հոն գտաւ Ծուլիոն, իր աղջիկը եւ տոքթ. Լըպրէն, որոնք ճաշերնին աւարտած, սուրճը խմելու վրայ էին։ Արիսթօ անոնց պատմեց Լէնօրի գլխուն եկած նոր դժբախտութիւնը։

Առաջին բառերէն իսկ՝ Ծուլիօ հասկցաւ եղածը եւ մտահոգութեան խորշոմներ առաջ եկան ճակտին վրայ։

Բայց Արիսթոյի պատկերալից լեզուն զարմանք պատճառեց Ժաննի եւ իր նշանածին։

—Օ՜հ, հայր իմ, ի՛նչ կ՚ըսէ այս տղան, գոչեց նորատի աղջիկը, Արիսթոյի պատմութիւնը ընդմիջելով յանկարծ։ Լէնօրի վրայ կը խօսի... Իր աղջիկը առեւանգե՞ր են։ Ի՛նչ առասպել է... Այդ ստահակը կը բանդագուշէ, այնպէս չէ՞։

—Ընդհակառակը խոհական ու արիասիրտ մարդու մը պէս կը խորհրդածէ եւ կը գործէ, պատասխանեց Ծուլիօ տխրօրէն։ Մտիկ ըրէ թէ ի՛նչ ըրած է ան։

Ժաննի զգացած միշտէն գոյնը նետեց, երբ հայրը հակիրճ բացատրութիւն մը տուաւ։

(Շարունակելի)